

Tartu Ülikool

Sotsiaalteaduste valdkond

Narva Kolledž

Õppekava „Koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses õppekeskkonnas“

Darja Legovitš, Olga Eskel

KELA3A

**LASTEAIAÕPETAJATE HINNANG ENDA TEADMISTELE JA OS-
KUSTELE 3–4AASTASTE LASTE KÕNE ARENDAMISEL IDA-VIRU-
MAA LASTEAEDADE NÄITEL**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Katrin Helendi, MA

Narva 2025

KINNITUS

Oleme koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandus allikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Meie, Darja Legovitš ja Olga Eskel,

1. Anname Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) meie loodud teose “Lasteaiaõpetajate hinnang enda teadmistele ja oskustele 3–4aastaste laste kõne arendamisel Ida-Virumaa lasteaiade näitel”, mille juhendaja on Katrin Helendi reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Anname Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Oleme teadlikud, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autoritele.
4. Kinnitame, et lihtlitsentsi andmisega ei riku me teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Olga Eskel, Darja Legovitš

20.04.2025

SUMMARY

Bachelor's degree is "Kindergarten Teachers' Assessment of their Knowledge and Skills in developing the Speech of 3–4-year-old Children Based on East Viru County Kindergartens". As of August 1, 2024, a new requirement will come into force in Estonia, mandating that all teachers must be proficient in the Estonian language. This is part of the transition to Estonian-language education. Due to this change, many qualified teachers in Ida-Virumaa who do not meet the language requirement have been forced to leave their jobs. This has further increased the existing shortage of qualified teachers, which in turn may negatively affect the quality of children's speech development, as the remaining teachers may lack the necessary methodological knowledge and skills.

According to data from the Estonian Social Insurance Board, the number of children aged 0–15 with speech and language disorders has been steadily increasing. For example, in January 2021, there were 2,499 such children, but by January 2024, the number had already grown to 3,089. Speech therapists have repeatedly pointed out in the media that more and more children with speech issues are entering schools, highlighting the need to address speech development already at an early, preschool age.

Children aged 3–4 undergo rapid development in terms of speech, acquiring new words, sentence structures, and communication skills. During this developmental period, it is crucial to support children's language development through purposeful and well-planned activities. Successful speech development requires a supportive environment in which the child is actively engaged in everyday communication. The role of adults, especially teachers, is vital in guiding and supporting the child through these interactions.

Speech development consists of several levels, including vocabulary building, sentence construction, and working with coherent texts. It is important for the teacher to recognize the child's developmental stage and adapt activities accordingly. Teaching standards also emphasize the need for teachers to be capable of creating a developmentally supportive learning environment and holistically supporting a child's growth.

This bachelor's thesis focuses on kindergartens in East Viru County and examines how teachers assess their own knowledge and skills in developing the speech of 3–4-year-old children. The aim of the study is to gain an overview of teachers' awareness, methodological competence, and readiness to support children's language development in a context where the shortage of

qualified staff and new language requirements have significantly impacted the educational landscape.

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	7
1. KÕNEARENDAmise TEOREETILISED ALUSED	9
1.1 Kõnearengu teooriad.....	9
1.2 3–4aastaste laste kõne areng	10
1.3 Kõne arendamise eesmärgid, vahendid ja võtted	13
1.4 Kõne arengut soodustav õpikeskkond	14
1.5 Õpetaja roll ja strateegiad kõne arengu toetamisel.....	15
2. UURIMISTÖÖ VALIM JA METOODIKA	17
2.1 Uurimistöö eesmärk ja uurimisküsimused	17
2.2 Valimi moodustamine ja kirjeldus.....	18
2.3 Uuringu meetod	18
2.4 Protseduuri kirjeldus ja andmeanalüüs	19
3. UURIMISTULEMUSED.....	21
3.1 Teadmised ja oskused 3–4aastaste laste kõne arendamisel	21
3.2 Teadmised ja oskused õpikeskkonna loomisel.....	22
3.3 Võimalused ja vahendid kõne arendamiseks.....	24
3.4 Vajadused ja ootused täiendkoolituste osas.....	27
3.5 Arutelu.....	29
KOKKUVÕTE	34
KASUTATUD KIRJANDUS	36
LISAD	39
Lisa1	39

SISSEJUHATUS

Seoses eestikeelsele haridusele üleminekuga alates 1.augustist 2024 on õpetaja kvalifikatsiooninõudesse lisandud eesti keele oskuse nõue (Haridus- ja Teadusministeerium 2024). Seoses sellega olid paljud Ida-Virumaa kvalifitseeritud, kuid mitte keelenõudele vastavad õpetajad sunnitud oma töökohast loobuma. Keelenõude sissetoomisega suurenes kvalifitseeritud õpetajate puudus (Haridus- ja Teadusministeerium, veebileht).. Kvalifitseeritud õpetajate puudus võib mõjutada laste kõne arendamise kvaliteeti lasteaias, kuna õpetajatel võivad puududa vajalikud meetodilised teadmised ja oskused.

Kuigi valdav enamus Ida-Virumaa õpetajaid on kõrgharitud, on siiski Haridussilma andmete järgi Ida-Virumaal töötamas ka üpris suur arv vastava kvalifikatsioonita õpetajaid (Haridussilm, veebileht).

Sotsiaalkindlustusameti statistika andmete järgi on Eestis kasvamas keele ja kõne funktsioonide kõrvalekaldega laste ja noorukite arv vanuses 0–15 aastat. Kui jaanuaris 2021 oli keele ja kõne funktsiooni kõrvalekaldega laste arv 2499, siis aasta hiljem- jaanuar 2022 oli neid juba 2546, jaanuar 2023–2788 ja jaanuar 2024–3089 (Sotsiaalkindlustusameti veebileht). Paljud logopeedid on meediaväljaannetes toonud välja, et koolidesse jõuab üha rohkem lapsi kõneprobleemidega (Õpetajate Leht, veebileht). See tähendab seda, et kõneprobleemidega peab hakkama tegelema juba koolieelses eas.

3–4aastaste laste kõne areng toimub intensiivselt ja hõlmab nii sõnavara, grammatikat kui ka suhtlemisoskuste arengut. Selle perioodi jooksul saavutab laps suuremaid edusamme, mis aitavad tal paremini ennast väljendada ja teisi mõista. Koolieelses eas lapsed õpivad kõnet ja keelt peamiselt igapäevaste olukordade ja suhtluse kaudu. Lapse keelelises arengus mängib olulist rolli kasvukeskkond, kui keeleliselt arendavas keskkonnas on palju olukordi, kus lapsega räägitakse just lapsega ühise tegevuse käigus ja on otse lapsele suunatud, siis laps omandab keele palju paremini (Karlep, 2003, lk 12).

3–4aastaste laste kõnearenduse õppe- ja kasvatustegevuste planeerimisel on väga tähtis sihipärane kõne areng ja kõne arengu toetamine. Lapse juuresolev täiskasvanu peab oskama suunata last tegevustele või looma olukordi, kus laps saab oma kõne oskust arendada (Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus, 2009, lk 34).

Kõnearendus koosneb sõnavara õpetusest, sõnaühendi ja lause õpetamisest ja tööst sidusa tekstiga (Karlep, 2003, lk 17). Merit Hallap ja Marika Padrik toovad välja, et kõnearenduses on kolm tasandit ja kõnearenduses on oluline, et laps läbiks kõik kolm tasandit järjest. Seega on väga oluline, et kõik õpetaja poolt läbiviidavad tegevused oleksid eesmärgistatud ja õpetaja oleks teadlik lapse kõne tasandist (Padrik & Hallap 2008). Õpetajate kutsestandardis on välja toodud kompetentsinõuded, kus on ka välja toodud, et pädev õpetaja peab oskama kujundada õpikeskkonda, kavandama õpi- ja õpetamistegevusi ja toetama lapse õppimist ja arengut. (Kutsestandard: õpetaja tase 6).

Keel ja suhtlemine on vahendid, mis annavad inimesele tema inimliku olemuse. Kui vastavad arengutingimused puuduvad, jäävad inimese inimlikud omadused välja arenemata või nõrgenevad. Mida rikkalikum ja arenenum on inimese keel, seda arenenum ja rikkam on ka tema isiksus. Sõnade ja tähenduste omandamine algab kohe pärast sündi ning on eriti intensiivne esimestel elukuudel ja -aastatel, kus määravat rolli mängib vanemate aktiivne keeleline ja emotsionaalne suhtlemine lapsega. On selge, et mida kiiremini õpib laps orienteeruma teda ümbritsevas maailmas ja keelekasutuses, seda kiirem ja intensiivsem on ka tema sotsiaalne ja psüühiline areng. Nelja-aastase lapse sõnavara ulatub umbes 5000 sõnani, millest küll suurem osa on passiivses kasutuses (Brachmann & Maruste, 2001, lk 191–193).

Bakalaureusetöö eesmärgiks on välja selgitada koolieelsetes lasteasutustes töötavate õpetajate hinnang enda teadmiste ja oskuste 3–4aastaste laste kõne arendamisel Ida–Virumaa lasteaedade näitel.

Uurimisküsimused:

1. Kuidas hindavad koolieelse lasteasutuse õpetajad oma teadmisi ja oskusi 3–4aastaste laste kõne arengu toetamisel?
2. Kuidas hindavad lasteaiaõpetajad oma teadmisi ja oskusi 3–4aastaste laste kõne arendamist soodustava õpikeskkonna loomisel?
3. Missugused võimalused ja vahendid on lasteaedades olemas 3–4aastaste laste kõne arendamiseks?
4. Millised on Ida-Virumaa lasteaedade õpetajate vajadused ja ootused täiendkoolituste või tugimeetmete osas?

1. KÕNEARENDAmise TEOREETILISED ALUSED

1.1 Kõnearengu teooriad

Antud peatükis antakse ülevaade kõnearenduse mõiste tähendusest ning erinevatele kõne arengu teooriatele, kõne liikidele ja nende funktsioonidele.

Kõnearendus - laste kõne-ja suhtlemisoskuse sihipärane arendamine. See ei piirdu ainult keelevahendite õpetamisega, vaid keskendub eelkõige sellele, kuidas laps õpib neid vahendeid erinevates suhtlemissituatsioonides ja eesmärkides kasutama (Hallap & Padrik, 2008).

Erinevad kõne liigid ja liikide funktsioonid:

- sisekõne - on suunatud isikule endale, mis on helilise vormita ning osaliselt osaleb helilise kõne ettevalmistamises ja kontrollis;
- suuline kõne - sõnu öeldakse välja häälega, on suunatud kuulajatele ja vaatajatele, seetõttu kasutatakse suulises kõnes erinevat intonatsiooni, käelisi ja kehalisi žeste ning miimikat, suulise kõne edastamisel kirjalikult võib selle tähendus muutuda;
- kirjalik kõne - laused ja edastatav informatsioon on selgelt, detailselt ja vastavalt valdkonna omale sõnavaraga kirja pandud;
- afektiivne kõne - olukorra, hetke, emotsiooni väljendav reaktsioon;
- afaasia ehk keeletuks jäämine – peamiseks põhjuseks on kõnekeskuse või kõnekeskuste kahjustustega, mille tulemuseks on osaline või täielik kõnelemisvõimetus (Brachmann & Maruste, 2001, lk 198).

Karlep on rõhutanud, et keel on vahend kõnevõime realiseerimiseks. (Karlep, 1998, lk 61). Kõne areneb situatsioonipõhisest määratlusest kontekstuaalsuse ja egotsentrilise sotsialiseerimise suunas. Alguses on vanemate ja lapse vahel kasutatav väline keel, mis kommenteerib tegevusi ja õpetab käitumisreegleid. Aja jooksul muutub see keel aga indiviidi sisemiseks psühholoogiliseks mehhanismiks, mille kaudu laps hakkab ise oma tegevusi suunama, planeerima ja tõlgendama tegelikkust (Brachmann & Maruste, 2001, lk 193).

Jean Piaget oli 20.sajandi üks tuntuim uuriv psühholoog, kes oli kognitiivse arengu teooria looja. Tema poolt loodud kognitiivse teooria järgi läbib laps neli arengu etappi:

1. sensomotoorne staadium vanuses 0–2aastat
2. operatsioonide-eelne staadium vanuses 2–7aastat
3. konkreetsete operatsioonide staadium vanuses 7–11aastat
4. formaalsete operatsioonide staadium vanuses 12–

Antud töös on keskpunktis operatsioonide-eelne staadiumi, mille läbib laps vanuses 2–7aastat.

Šveitsi psühholoog Jean Piaget arendas välja kognitiivse arenguteooria. Jean Piage tõi välja neli arengustaadiumit- sensomotoorne (0–2.eluaastani), operatsioonide-eelne (2.–7.eluaasta), konkreetsete operatsioonide staadium (7.–12.eluaasta) ja formaalsete operatsioonide staadium (12. –....) (Butterworth & Harris, 2013, lk 39). Jean Piage pidas keelt vahendiks, mille abil saab väljendada oma mõtteid (Krull,2000, lk 124). Kognitiivse arenguteooria järgi laps vanuses 2–7aastat on operatsioonide eelses staadiumis, kus areneb lapsel oskus tähistada esemeid ja nähtusi sümbolite ehk sõnade abil (Butterworth & Harris, 2013, lk 154).

Bihheiviorismi teooria esindaja on Burrhus F. Skinner on oma teooria välja töötamisel kõrvutanud inimesi ja loomi. Burrhus F. Skinner õpetas loomadele erinevaid tegevusi (näiteks kangi vajutamist). Skinner püüdis luua seose stiimuli ja looma stiimuli vahel, tema kasutatud meetod sai nimetuseks operantne tingimine. Skinner pakkus välja, et kõne areng toimub samuti operantse tingimise seaduspäraselt (Butterworth & Harris, 2013, lk 159).

Lev Vögotski rõhutas, et sotsiaalne vastastikune tegevus on eriti tähis lapse kognitiivse arengu jaoks. Lapse kõne on sama oluline kui tegevuse roll eesmärgi saavutamisel. Lapsed ei räägi ainult sellest, mida nad teevad vaid nende kõne ja tegevus on osa ühest ja samast keerulisest psühholoogilisest funktsioonist, mis on suunatud probleemi lahendamisele (Butterworth & Harris, 2013, lk 154).

1.2 3–4aastaste laste kõne areng

Keel on meie mõtlemise alus ja rikkalik keel seostub laia sõnavara, sujuva eneseväljenduse ja jutustamisoskusega. Seetõttu võiks keele ja loovuse seost mõista kui loovuse rakendamist ning väljendumist mitmekesise ja rikkaliku keelekasutuse kaudu. Loovus aitab laiemalt ühiskonnas toime tulla, sest hea keeleoskus võimaldab lapsel oma mõtteid selgelt väljendada. On oluline mõista, et laste keelelised võimed võivad erineda juba esimesel eluaastal ning täiskasvanutel on suur roll lapse rikkaliku ja loova keelekasutuse kujundamisel (Heinla, 2020, lk 21).

Lapse aju on uutele teadmistele ja oskustele kõige vastuvõtlikum kuni viie aasta vanuseni. Kui selle vanuseni lapse arengus on mahajäämust, siis see mõjutab tema aju funktsioneerimist, käitumist, sotsiaalseid oskusi, õpi- ja tunnetusoskusi ja kõne arengut isegi täiskasvanueas. Lapse areng sõltub ja seda mõjutab teda ümbritsevast keskkonnast, tervislikust seisundist, geneetikast ja last ümbritsevatest täiskasvanutest. Kolmeaastane eakohase arenguga

laps peaks loomu poolest olema uudishimulik, küsima palju küsimusi, kui selles vanuses puudub täisväärtuslik sõnaline kontakt täiskasvanuga või on muid takistusi, mis piiravad suhtlust, siis tema sõnavara ei arene. Lapse kõne areng on otseselt seotud sellega, kui palju teda ümbritsevad täiskasvanud temaga suhtlevad (Highspeedtraining, veebileht).

Esimesed 3 eluaastat, mil aju areneb ja küpseb, on kõne- ja keeleoskuse omandamise kõige intensiivsem periood. Need oskused arenevad kõige paremini maailmas, mis on rikas sõnade ja keelekasutuse poolest. Imikutel ja väikelastel näib olevat kõne ja keele arengu jaoks kriitilised perioodid, mil aju suudab keelt kõige paremini omastada. Kui lasta neil kriitilistel perioodidel mööduda ilma keelega kokku puutumata, on seda tulevikus raskem õppida (NIDCD Instituudi veebileht).

Vastsündinul on kaasa antud vaid eeldused, mis kujunevad edasi. Väga oluline on koolieelses eas toimuv areng, mil arenevad meeled ning tajutud info talletub mällu – see loob aluse mõistete ja kõne arengule. Mäng pakub võimalusi lihtsamate mõtlemisoperatsioonide harjutamiseks ning suhtlemiskogemuste omandamiseks (Leppik, 2008, lk189).

Kolme aastaselt hakkavad lapsed eristama pärisesemeid kujutletavast ja hakkavad oma kõnes kasutama selliseid sõnu nagu “tundub”, “mõtleva”, “võimalik” jne. Nende sõnavara laieneb ja nad hakkavad omandama oma emakeele grammatilisi aluseid (käänded, ajavormid jne). Kolmeaastased lapsed hakkavad aina rohkem esitama erinevaid küsimusi ja on tähtis, et kõrval olevad täiskasvanud ka vastaksid nendele, sest sedasi nad toetavad lapse kõne arengut ja ka laiendavad lapse silmaringi (Piaget, 2020, lk 81– 82).

Kolmeaastane laps valib meelsamini suhtlemiseks täiskasvanu. 3-aastase lapse areng on jõudnud tasemele, kus sõnavara on juba üsna rikkalik. Selleks, et kõne oleks teistele arusaadav, peab laps hääldama häälikuid täpsemalt, et sõnad üksteisest selgelt eristuksid. Lühemaid sõnu suudab ta tavaliselt hääldada õiges vältes ja silbistruktuuriga, kuid pikemate sõnade puhul võib esineda nende lihtsustamist või ümberkujundamist. Paljudel selles vanuses lastel pole veel täielikult välja kujunenud keerulisemate häälikute korrektne hääldamine. Kõne tajumise osas suudab laps kuulmise põhjal eristada sarnase kõlaga sõnu, näiteks neid, mis erinevad vaid ühe hääliku poolest (Padrik & Hallap, 2008, lk 31, 64).

Kolme- ja nelja-aastaste laste kõne arengu uuringu eesmärk, mis leidis aset jaanuaris 2025 aastal Indoneesia teadlaste poolt, on mõista, kuidas toimub keele areng selles vanuserühmas.

Uuringus on kvalitatiivset lähenemisviisi, kus koguti andmeid vaatluste, intervjuude ja dokumenteerimisega, kuidas mõjutavad lapse kõne arengut teda ümbritsevad täiskasvanud ja muud sugulased, kes suhtlevad lapsega igapäevaselt. Uuringus selgus, et grammatiliselt õigesti rääkivate ja parema hariduse saanud täiskasvanute ja muude last ümbritsevate isikute mõju laste kõne arengule on oluliselt parem, kui vähem haritute täiskasvanute juures viibivate laste kõne areng (Padli & Marselina, 2025).

Nelja-aastane laps suudab kõne abil suunata oma tegevusi ja hakkab kõne abil oma tegevusi planeerima: ta räägib sellest, mida on parajasti teinud ja kirjeldab täiskasvanule või isendale, mida plaanib teha. Ta kasutab õigesti lihtmineviku ja oleviku vorme. Samuti on oluline harjutada ruumiliste suhete väljendamist nagu “ees”, “taga”, “juures”, “kõrval” ja “kohal”, nende mõistmist ja kasutamist. Laps on võimeline kasutama ka võrdlusastmeid. Kõne muutub lauseehituselt keerukamaks ning laps hakkab kasutama ühend- ja liitlauseid. Pikemad laused nõuavad suuremat mälu, mille arendamiseks sobivad lausete kordamine, lisades lausetesse sõnu lause laiendamiseks. Koos peaks arendama nii visuaalset kui verbaalset mälu. Sõnalooomeoskus areneb edasi, laps kasutab ja moodustab lisaks liitsõnadele ka tule-tisi. Sõnamoodustamise oskuse arendamiseks sobivad hästi loovusmängud (Karu & Laane, 2008, lk 32).

Nelja-aastase lapse sõnade hääldus hakkab jõudma normile. Raskusi võivad valmistada pikemate, tundmatute ja kaashäälikuühenditega sõnade hääldamine. Laps suudab eristada kõlalt sarnaseid, kuid hääliku või välte poolest erinevaid sõnu (Padrik & Hallap, 2008, lk 64). 5–6aastaste laste seas esineb umbes 25% probleeme häälikute õige hääldusega (Padrik & Hallap, 2008, lk 12). See viitab juba sellele, et tuleb varakult pöörata laste kõne arengule pingsamat tähelepanu, et ennetada probleeme vanemas eas. 2023. aasta seisuga käis Ida-Virumaa lasteaedades 869 kolmeaastaseid lapsi ja 966 nelja- aastaseid lapsi (Statistikaamet veebileht).

Kolme aastastelt on lapse aju kaks korda aktiivsem kui täiskasvanu aju ning jääb selliseks kuni 9–10aastani. Kõne arendamises on see periood eriti oluline. Laste aju, eriti sünnist kuni kolmeaastasteni on eriti aktiivses olekus ja uue informatsiooni vastuvõtmisele avatud. Neljandaks eluaastaks on laps omandanud vähemalt 1600 sõna ja mõistab teiste sõnade tähendusi. Kolmanda ja neljanda eluaasta tähtsus lapse kõnearenduses on oluline lapse tulevaseks väljendusoskuseks (Riley & Reedy, 2007, lk 70).

Lapse normaalseks kõne arenguks on vajalikud järgmised tingimused:

- Eale ja arengule vastav füüsiline ja vaimne areng;
- kuulmis-, nägemis- ja liikumismeelte eakohane areng;
- korras kõneprotsesse koordineeriv ja neid füüsiliselt teostav (tsentraalne ja perifeerne) kõneaparaat;
- kõne arengut ja kõne kasutamist soodustav ja toetav füüsiline-, psühholoogiline- ja vaimne keskkond (Riley & Reedy, 2007, lk 63).

Saksamaa Mainzi ülikooli kõnehäirete kliiniku teadlaste poolt läbi viidud uuringus selgus, et igal neljandal eelkooliealisel lapsel esineb kõnehäire. Uuringud, kus osalesid kolme- ja nelja- aastased lapsed, näitasid, et 18–34% neist on kõnehäired. Võrdluseks, 1982. aastal oli selliseid lapsi vaid neli protsenti. Arvatakse, et videod, televiisor ja arvutimängud on paljudes peredes hakanud asendama vanemate hariduslikku rolli. Eesti logopeedid muretsevad, et kõnehäiretega laste arv võib närvilise eluviisi tõttu veelgi suurened (Niiberg, 2008, lk 18).

1.3 Kõne arendamise eesmärgid, vahendid ja võtted

2018 aastal läbiviidud uuringus selgus, et Eesti Logopeedide Ühingu (ELÜ) liikmete hinnangul oleks vaja Eesti lasteaedadesse umbes 740 logopeedi. Samas märgitakse ka, et on väga tähtis tegeleda logopeediliste probleemidega koolieelses eas, et koolis ei läheks enam lapsel logopeedi vaja. (Kutsekoda veebileht).

Väikelaste õpetamise eeldus on, et õpetaja tunneb erinevaid õpetamismeetodeid ja arendab neid pidevalt. Samuti peab õpetaja valima õppimist soodustava aine, mis sageli tuleneb lapse isiklikust kogemusest ja igapäevaelust (Krull, 2000, lk 25). Kuid väikelaste õpetamisel on kõige olulisem siiski õppimissoovi ja õige tööviisi kujundamine. Efektiivne õpetus eeldab, et õpetajal on põhjalikud teadmised õpetatava aine sisust, struktuurist ning laste mõtlemis- ja õppimisviisidest. Halb planeerimine ja teostus võivad viia selleni, et lapsel kaob õppimistahe. Tema motivatsioon väheneb ja süvitsi tegevuse mõistmine võib jääda saavutamata. Selle tulemusena võib õpe muutuda mehaaniliseks ja pinnapealseks (Brotherus et al., 2001, lk 78).

Õpetaja saab toetada last kõnearendamisel järgmiselt:

- kõne arendamine peab olema eesmärgipärane;
- õpetaja esineb lapse sõnavara rikastajana ja sõnavara aktiveerijana;
- aitab lapsel omandada grammatilist struktuuri;
- arendab lapses foneemitaju;
- tekitab ja toetab lapses huvi kirjanduse vastu. (Gerbova, 2010, lk 6).

Kolmeaastase lapse sõnalooime oskuse kujundamiseks sobivad nii öelda mõistatamismängud, milles pööratakse lapse tähelepanu sõna tähendusele. Koos sõnade tähenduse mõistmise õpetamisega peaks kujundama oskust moodustada sõnu analoogia põhjal. Õpetaja peaks laskma lapsel kommenteerida enda ja kaaslaste tegevusi, jutustama piltidelt nähtud tegelastest ja nende tegevustest (Karu & Laane, 2008, lk 22–23).

Lapse kõne arendamine on oluline keelelise ja sotsiaalse arengu toetamiseks. Õpetaja saab lapse kõne arengut kõige paremini toetada loomulikus ja lõbusas suhtluses, mille puhul on eriti efektiivne suhtlus üks ühele. Igapäevaste olukordade kasutamine, vestluse lõbusaks ja huvitavaks muutmine ja avatud küsimuste küsimine. Õpetaja peaks kasutama lapsele arusaadavat keelt, kuid aja möödudes lisama tavasuhkluskeelde uusi sõnu või muutma lauseid pikemaks. Lastele kõige paremaks eeskujuks on täiskasvanud, kui õpetaja on ise aktiivne lastega suhtleja, siis on lapsed ka julgemad (Bowkett & Bowkett, 2008, lk 65–66). Lasteaias ei tohiks toimuda kõne arendamine vaid keele ja kõne tegevuses. Kõne arendamine toimub erinevates elulistes olukordades ja õpetaja ülesanne on last toetada selles ja suunata (Padrik & Hallap, 2009, lk 26).

Keelt omandava ja rääkima õppiva lapse sõnakasutus peegeldab tema õpiviisi. On lapsi, kes omandavad kuuldud kõnest pikemaid fraase ja kasutavad neid terviklikult. Sellised lapsed, keda kutsutakse mälu lasteks, kipuvad koolis hästi toime tulema, kuna neil on lihtsam omandada sõnu tervikuna. Nad suudavad juba pooleteiseaastaselt öelda lauseid või keerulisi lauseid, tsiteerides peast luuletusi ja laule. Teised lapsed aga koostavad sõnavorme ise, mis tähendab, et õiged vormid võivad tulla hiljem, sest uusi sõnu ei omandata tervikuna vaid ehitatakse iga kord uuesti. Selline õppimisviis on põnev, kuna need lapsed loovad sõnu ja vorme, mida täiskasvanute kõnest ei kohta (Heinla, 2020, lk 27).

1.4 Kõne arengut soodustav õpikeskkond

Haridusmaailmas on vana ja tark ütlus: “Ma kuulen ja ma unustan, ma näen ja jätan meelde, ma teen ja saan aru”. Õppimine ja õpetamine läbi praktilise tegevuse on üks tõhusam olemasolev haridusstrateegia, kuna lapsed on loomult uudishimulikud ja läbi mängulise ja praktilise tegevuse võimelised paremini uusi teadmisi omandama. Õpetaja peab planeerima ja üles ehitama tegevuse nii, et lapsed saaksid läbi mängu ja avastuse omandada uue teadmise, mida õpetaja oli eesmärgiks seadnud (Bowkett & Bowkett, 2008, lk 24).

Keele areng on ääretult tähtis ja loomulikult iga lapse hariduse edukuse keskmes. Peamiseks õpetaja eesmärgiks on laste sõnavara laiendamine ja rikastamine selleks, et aidata neil enda väljendamisel olla iseseisev, enesekindel ja loov.

Mõned tähelepanekud, mis on olulised lapse sõnavara laiendamisel:

- lisage lapse poolt öeldud lausele enda poolseid täiendusi;
- looge lastele võimalused igapäevase vestluse loomulikus kontekstis kuulda mitmesuguseid asjakohaseid omadussõnu ja tegusõnu;
- esitage lastele avatud küsimusi, mis nõuavad põhjalikumalt ja pikemat vastust;
- mõelge kuidas saate vestlust jätkata. (Bowkett & Bowkett, 2008, lk 75)

Lapse mõtlemine on intuiitiivne ja kujundlik - ta tugineb oma varasematele kogemustele. Sõnade tähenduse ja mõistete täpsemaks mõistmiseks tuleks aktiveerida erinevaid meelegutlustusi. Uute sõnade tutvustamisel ja kasutamisel saab senisest rohkem toetuda piltidele. Sõnade kasutamine sõltub episoodilisest mälestusest, mis võimaldab kujutleda konkreetset situatsiooni. Tekib kaheastmeline sõna tähenduse üldistamine: kasutusele tulevad üldistused, mis põhinevad sarnaste objektide rühmitamisel.

Haridussüsteemi välishindamise läbiviimisel selgus, et tugiteenuste tagamise valdkonnas esines puudusi kõikides lasteaedades. Puuduvad eripedagoogid, logopeedid ja psühholoogid. (Haridus- ja Teadusministeerium, 2024). See tähendab seda, et tuge vajav laps jääb kas abita või tema toetamine langeb õpetaja õlule.

1.5 Õpetaja roll ja strateegiad kõne arengu toetamisel

Arengupsühholoogia kirjeldab ja selgitab erinevaid inimesega toimuvaid protsesse. Selleks, et õpetaja oskaks nendega arvestada ja neid märgata, peab ta omama vastavaid teadmisi (Kikas, 2008, lk11). Saksamaal läbiviidud uuring näitas, et rühmades, kus õpetajad omasid teadmisi kõne arendamise strateegiatest, laste kõne arenes kiiremini. Tulemused viitasid sellele, et õpetaja poolt teadlik sekkumine edendab laste kõne arengut (Vollmer, 2021, lk 8).

Väikeste laste jaoks on väga oluline rutiinne tegevus. Kuigi lapsed ei pruugi mäletada detailides toimunut, siis suudab ta meelde jätta toimingute järjekorda ja neid reprodutseerida. Seda nimetatakse stsenaariumiks. Stsenaariumid aitavad arendada lapse kõnet. Selleks, et laps oskaks ajaliselt tegevused paika panna, peab täiskasvanu teda toetama, arendama lapse mälu. Täiskasvanu toetab last stsenaariumi konstrueerimisel - esitavad suunavaid küsimusi, tuletavad meelde sündmuseid jne (Kikas, 2008, lk 24).

Õpetaja saab toetada lapse kõne arengut organiseerides arendavat kõne keskkonda, laiendades last ümbritsevate vahendite valikut ja lähimat arengutsooni (dialoogid, näitlikustamine, jutustused, laulud) (Gerbova, 2010, lk 5). Lapse kõne arengu toetamiseks ja igakülgses arenguks on vajalik õpetaja professionaalne täiendamine. Õpetaja Kutsestandard tase 6 sätestab, et õpetaja peab olema kursis haridusmaastikul toimuvaga ja täiendama pidevalt enda teadmisi ja oskusi, selleks, et toetada ja võimestada õpilast (Kutsestandardid: Õpetaja, tase 6). 2014 aastal läbiviidud uuringus selgus, et õpetajad, kes panustavad enda professionaalse arengusse suudavad paremini kohaneda muutuvate töönouetega, planeerida ja organiseerida õppetööd, tulla paremini toime tööstressiga, motiveerida kolleege ja lapsi (Gorozidis & Pappioannou, 2014).

Lapsele suunatud kõne on keelelise arengu oluline toetaja. See kõne muutub lapse kasvades - väikelapsega on kasulik kasutada kordusi ja rõhutatud intonatsiooni. Sõnavara arengule toetavamad on tegevuste kommenteerimine ja vestluste algatamine, samas kui käsud ja keelud võivad sõnavara piirata. Tähtis on meeles pidada, et nii esimese kui ka teise keele puhul peaks lapsele suunatud kõne olema tema enda tasemest pisut kõrgem - rikkalik keel arendab lapse sõnavara. Seega saavad täiskasvanud lapse keele arengut oluliselt mõjutada. Ebapiisava keelekeskkonna korral võib laps hakata hiljem rääkima ning hiliste rääkima hakkajate seas esineb sagedamini raskusi lugemise ja kirjutamise omandamisel koolis. Rikkalik keel annab meile võimaluse end mitmekülgselt väljendada ja ühiskonnas edukalt toime tulla (Heinla, 2020, lk 29).

Riigi arengustrateegias on püstitatud eesmärk, et 47% täiskasvanut vanuses 25–64 2025. aastaks osaleksid 12 kuu jooksul kas või kord mingisuguses õppes. See tähendab ka seda, et õpetajad peaksid ennast täiendama ja enda teadmisi värskendama, selleks, et olla kursis kaasajase metoodika ja strateegiaga (Eesti elukestava õppe strateegia, 2020).

2. UURIMISTÖÖ VALIM JA METOODIKA

Antud peatükis kirjeldavad autorid uurimistöõ metoodikat, valimi koostamise põhimõtet, andmekogumise meetodit, andmete kogumise protseduuri ja analüüsi meetodeid.

Autorid otsustasid tööd kirjutada paaris, kuna see võimaldab viia uurimist läbi suurema valimiga, lisaks autorid leidsid, et kahekesi andmete kogumine ja nende analüüsimine rikastab uurimistööd, ideede vahetus on lihtsam ehk koos arutledes võivad avarduda need mõtted ja esile tulla aspektid, mida üksi kirjutades ei pruugi märgata. Koostöös on lihtsam anda üksteisele tagasisidet ja toetada üksteise arengut, mis aitab vältida võimalikke eksimusi ja parandada töö kvaliteeti. Samuti saab töötada läbi suurema hulga erialast kirjandust ja eelnevaid uurimistöid. Teoreetilise osa koostamisel oli mõlema autori panus võrdväärne. Võõrkeelsete teoreetiliste allikate läbitöötamisel kasutati abivahendina *Google Translate* rakendust. Autorid redigeerisid masintõlget käsitsi, et tagada terminoloogiline täpsus ja stiililine sujuvus. Uurimistöõ koos kirjutamine aitab autoritel professionaalselt areneda, kuna see on suurepärase võimaluse õppida üksteiselt uusi oskusi ja teadmisi.

2.1 Uurimistöõ eesmärk ja uurimisküsimused

Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava näeb ette, et 6–7aastane laps tuleb toime igapäevases suhtlemises ja kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesisist lauseehitust (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava 29.06.2008). Statistikaameti andmetel aastast aastasse kõne probleemidega laste suurenev arv on muret tekitav ning sealt tekib küsimus kas Ida-Virumaal on piisav koostöö logopeedi ja lasteaiaõpetajate vahel.

Töö autorid soovisid uurida, kuidas hindavad enda oskusi 3–4aastaste laste kõne arendamisel Ida-Virumaa lasteaia õpetajad. Bakalaureusetöö eesmärk on välja selgitada õpetajate vajadused ja ootused täiendkoolituse või toetuse osas, et tõsta oma metoodilisi teadmisi ja oskusi kõnearenduses.

Lähtuvalt eesmärgist otsitakse uurimistöös vastuseid püstitatud uurimisküsimustele:

1. Kuidas hindavad koolieelse lasteasutuse õpetajad oma teadmisi ja oskusi 3–4aastaste laste kõne arengu toetamisel?
2. Kuidas hindavad lasteaiaõpetajad oma teadmisi ja oskusi 3–4aastaste laste kõne arendamist soodustava õpikeskkonna loomisel?
3. Missugused võimalused ja vahendid on lasteaedades olemas 3–4aastaste laste kõne arendamiseks?
4. Millised on Ida-Virumaa lasteaegade õpetajate vajadused ja ootused täiendkoolituste või tugimeetmete osas?

2.2 Valimi moodustamine ja kirjeldus

Seoses eesti keelsele haridusele üleminekuga on Ida- Virumaal vajaliku keele nõudega kvalifitseeritud õpetajate puudus (Haridus- ja Teadusministeerium), sellest tekkis autorite huvi, kuidas saavad hakkama lasteaiaõpetajad 3–4aastaste laste kõne arendamisega, kas nendel on piisavalt vahendeid, teadmisi ja oskusi selles valdkonnas.

Valimi moodustasid kõik Ida- Virumaa lasteaiaid. Uuringu valimi koostamisel kasutati sihipärast valimit. E-maili teel sai saadetud ankeet 37 lasteaiale, milles selgitati uuringu eesmärki ja paluti sellele vastata. Kokku saatsid autorid meeldetuletuskirju 4 korda tänades neid, kes on juba aega leidnud ja vastanud ankeedile ning palvega vastata neil, kes pole seda veel jõudnud teha. Ankeedile vastas 63 Ida-Virumaa lasteaiaõpetajat 451 Ida-Virumaa lasteaiaõpetajast.

2.3 Uuringu meetod

Autorid kasutasid õpetajate hindamisteadmiste ja oskuste väljaselgitamiseks ankeetküsitlust. Töö raames rakendatakse kvantitatiivset uurimisviisi, kasutades kombineeritud vastustega ankeetküsitlust. Avatud küsimuste vastused kodeeriti ja arvaandmete analüüsil kasutati protsentanalüüsi. Ankeetküsitluses selgitavad autorid välja õpetajate hinnangu enda teadmiste ja oskustele, mis on seotud 3–4aastaste laste kõne arendamisega.

Kvantitatiivne uurimistöö mõiste teadusmetoodilises kirjanduses viitab tegelikkuse uurimise lähenemisviisile, mille tulemuseks on arvnäitajad. Kvantitatiivse uurimistöö peamine eesmärk on koguda usaldusväärseid ja objektiivseid andmeid, mis võimaldavad uuritavaid nähtusi mõõta ja kontrollida (Õunapuu, 2014, lk 54).

Küsimustik koosneb 27 küsimusest (lisa 1), jagunedes viieks osaks. Esimene osa, „Üldandmed“, sisaldab kolme valikvastustega küsimust (demograafiline teave – haridus, tööstaaž ja tööstaaž 3–4aastastega). Teine osa, „Teadmised ja oskused 3–4aastaste laste kõne arendamisel“, koosneb kuuest küsimusest (5 *Likerti* skaalaga ja üks vabavastusega). Kolmas osa, „Teadmised ja oskused õpikeskkonna loomisel“, sisaldab viit küsimust (4 *Likerti* ja 1 vabavastusega). Neljas osa, „Võimalused ja vahendid kõne arendamiseks“, koosneb kuuest küsimusest (4 *Likerti*, 1 valikvastusega ja 1 vabavastusega). Viies osa, „Vajadused ja ootused täiendkoolituse osas“, sisaldab 7 küsimust (3 *Likerti*, 2 valikvastusega ja 2 vabavastusega).

Ankeetküsitlus saadeti lasteaedadesse elektroonselt. Lasteaia õpetajad said vastata küsimustele anonüümselt *Google Forms* keskkonnas. Kogutud vastuste analüüsimiseks kasutasid autorid programme *Microsoft Word* ja *Microsoft Excel*. Avatud küsimuste analüüsimiseks rakendati kirjeldavat sisuanalüüsi.

Respondentideks olid Ida-Virumaa lasteaia õpetajad. Kokku vastas küsimustikule 63 õpetajat Ida-Virumaalt.

Küsimustiku üldosa kajastab uuringus osalenud õpetajate haridustaseme jaotust, kus kokku vastas 63 õpetajat. Tulemused näitavad, et enamus õpetajatest (55,6%) omavad pedagoogilist kõrgharidust, mis viitab sellele, et suurem osa õpetajatest on oma valdkonnas kvalifitseeritud. Samas on märkimisväärne osa vastanutest (17,5%) praegu kõrgharidust omandamas. Lisaks omab 12,7% vastanutest kõrgharidust mõnel muul erialal kui pedagoogika. Väike osa vastajatest on kutsekeskharidusega (9,5%) või ainult keskkooli haridusega (4,8%). Põhiharidusega vastajaid uuringus ei olnud.

Vastused tööstaaži kohta näitavad, et uuringus osalenud õpetajate tööstaaž varieerub laialdaselt, ulatudes algajatest (0–2aastat) kuni pikaajaliste töötajateni (üle 20 aasta). Kõige suurem osakaal on õpetajatel, kelle staaž jääb vahemikku 6–10aastat (23,8%), millele järgnevad õpetajad, kes on töötanud 3–5aastat (19%) ja üle 20 aasta (19%). Kõige väiksema osakaaluga (17,2%) on õpetajad, kelle staaž jääb vahemikku 0–2aastat ja 11–20aastat (20,6%).

Küsimustiku vastustest ilmneb, et õpetajate töökogemus 3–4aastaste lastega on varieeruv, kuid kõige suurem osakaal (34,9%) kuulub neile, kes on töötanud selle vanuserühmaga 3–5aastat. Järgnevad õpetajad, kelle kogemus jääb vahemikku 0–2aastat (30,2%), samas, kui pikemaajalise kogemusega õpetajate osakaal langeb järk-järgult. Näiteks on üle 20 aasta töökogemust 3–4aastaste lastega vaid 6,3% vastanutest. On märkimisväärne, et suur osa õpetajatest (üle 60%) on selles vanuserühmas töötanud vähem kui 5 aastat.

2.4 Protseduuri kirjeldus ja andmeanalüüs

Andmete kogumiseks kasutati veebipõhist küsimustikku, mis koostati *Google Forms* keskkonnas. See platvorm võimaldas mugavalt ja tõhusalt koguda vastuseid ning saada koheselt ülevaade tulemuste jaotumisest nii arvuliselt kui ka protsentuaalselt. Vastuseid visualiseeriti *MS Excel* programmis diagrammide abil, mis võimaldas kiiret esmast analüüsi ja tendentside

märkamist. Küsimustikus sisalduvad avatud vastused analüüsi sisuanalüüsi meetodil. Autorid jaotasid vastused temaatilistesse kategooriatesse, mis võimaldas tuvastada korduvaid mustreid, rõhuasetusi ja õpetajate isiklike kogemusi. Kategooriate kujundamisel lähtuti vastuste sisust ning pöörati tähelepanu nii sagedamini esinevatele kui ka sisuliselt tähenduslikele seisukohtadele. Selline lähenemine võimaldas paremini mõista õpetajate hinnanguid, vajadusi ning kogemusi kõne arendamise valdkonnas.

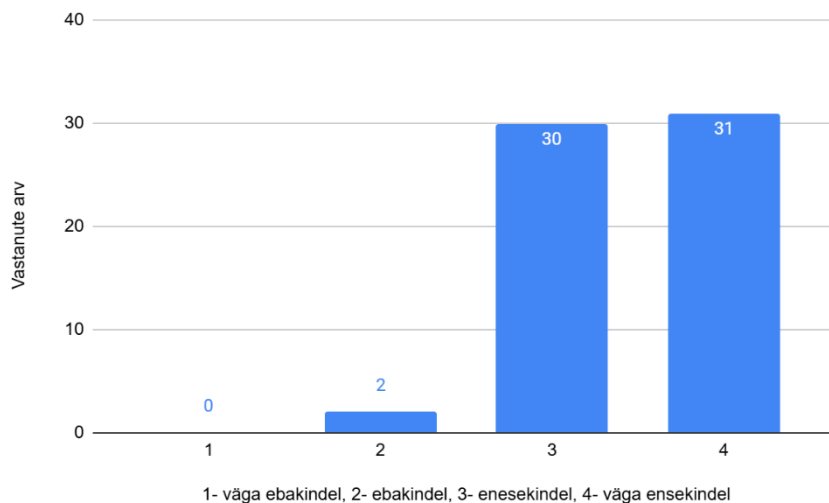
Ankeedi koostamisega alustati jaanuaris 2025. Pilootuuring viidi läbi 2025.aasta veebruari alguses, millesse olid kaasatud autoritele tuttavad 3–4aastaseid lapsi õpetavad lasteaiaõpetajad. Pilootuuringus osales viis õpetajat. Pilootuuringu järgselt ankeeti ei muudetud. Põhiuuringu läbiviimist alustati 2025.aasta veebruari lõpus ja andmete kogumine lõpetati 01.04.2025.

Ida-Virumaa lasteaedadega kontakteerusid töö autorid e-kirja teel. E-kiri palvega edastada küsimustik õpetajatele ja küsimustiku lingiga saadeti 37 lasteaeda. Kuna küsimustik on anonüümne, siis töö autorid ei kogunud kokku õpetajate andmeid, mis võimaldaksid neid tuvastada (e-mailid nt). Meeldetuletus e-kirju saadeti kokku neli korda. Algselt arvasid autorid, et peaks tegema juurde ka mõned intervjuud õpetajatega. Intervjuudega alustati märtsi lõpus. Autorid kontakteerusid lasteaedadega ja leidsid 12 õpetajat, kes olid algselt intervjuudega nõus, kuid intervjuuerimise käigus selgus, et osad õpetajad pelgasid vastata küsimustele diktofoni salvestamise ajal ja osad vastused olid üsna kesised, siis otsustasid töö autorid jätta intervjuud uurimistööst välja.

3. UURIMISTULEMUSED

3.1 Teadmised ja oskused 3–4aastaste laste kõne arendamisel

Küsimusele selle kohta, kui enesekindlalt tunnevad õpetajad end 3–4aastaste laste kõne arendamisel, vastas kokku 63 õpetajat. Õpetajate enesekindluse hinnangu jaotus oli järgmine: hinne 1 (väga ebakindel) - 0 vastajat, hinne 2 (ebakindel) – 2 vastajat, hinne 3 (enesekindel) – 30 vastajat, hinne 4 (väga enesekindel) – 31 vastajat (*Joonis1*).

Joonis 1 Õpetajate hinnang enda oskustele ja teadmistele 3–4aastaste laste kõne arengu toetamisel

Viiendale küsimusele vastas 63 Ida-Virumaa lasteaiaõpetajat, kes hindasid oma pädevusi 3–4aastaste laste lauseloormise ja sõnavara arendamisel. Kokku vastas 63 õpetajat, kelle pädevuse hinnangu jaotus oli järgmine: hinne 1 (väga ebapädev) – 0 vastajat, hinne 2 (mõnevõrra pädev) – 5 vastajat, hinne 3 (pädev) – 31 vastajat, hinne 4 (väga pädev) – 26 vastajat. Enamik õpetajaid hindab end pädevate või väga pädevatena, kokku 90,5% õpetajatest hindab end pädevana või väga pädevatena.

Ankeetküsimustiku kuuenda küsimuse vastuseid analüüvides saime teada Ida-Virumaa lasteaiaõpetajate hinnangu oma oskusele kavandada õppetegevusi 3–4aastaste laste kõne arendamise eesmärgil. Kokku vastas 63 õpetajat, kelle enesehinnangu jaotus oli järgmine: hinne 1 (väga ebakindel) – 0 vastajat, hinne 2 (mõnevõrra ebakindel) – 8 vastajat, hinne 3 (enesekindel) – 27 vastajat, hinne 4 (väga enesekindel) – 28 vastajat. Positiivne enesehinnang on

enamikul õpetajatest (87,3%), kes tunnevad end vähemalt enesekindlalt või väga enesekindlalt õppetegevuste kavandamisel kõne arendamise eesmärgil. Mõnevõrra ebakindlatena tunneb end suurem protsent õpetajatest võrreldes eelmiste küsimustega.

Ankeetküsimusele „*Kuidas hindate oma oskusi laste individuaalsete kõne arendusvajaduste tuvastamisel?*” vastas 63 õpetajat, millest hindega 1 hindas end üks õpetaja, hindega 2 hindas end 8 õpetajat, hindega 3 hindas end 28 õpetajat, hindega 4 hindas end 26 õpetajat. Enamik õpetajaid (85,7%) hindab enda oskusi pigem heaks. Väike osa õpetajatest (12,7%) tunneb, et nende oskused on pigem keskpärased või vajavad arendamist.

Enda aktiivsust kõne arenduseks vajalikke materjalide uuendamisel hindasid õpetajad järgmiselt: hinne 1 (väga passiivne) – ei hinnanud end üksi õpetaja, hinne 2 (passiivne) – hindas end 8 õpetajat, hinne 3 (aktiivne) – hindas end 31 õpetajat, hinne 4 (väga aktiivne) – hindas end 24 õpetajat. 12,7% õpetajatest tunneb end passiivsena ja 87,3% õpetajatest hindasid end aktiivseteks ja väga aktiivseteks kõne arenduseks vajalikke materjalide uuendamisel.

Küsimusele „*Milliseid võtteid kasutate õppetegevuse korraldamisel ja kavandamisel?*” vastasid õpetajad väga mitmekesiselt. Sisuanalüüsi tulemusel rühmitati vastused temaatilisteks kategooriateks ja loetleti mainimiste arvu.

Vastustest selgub, et kõige sagedamini kasutatavad võtted on:

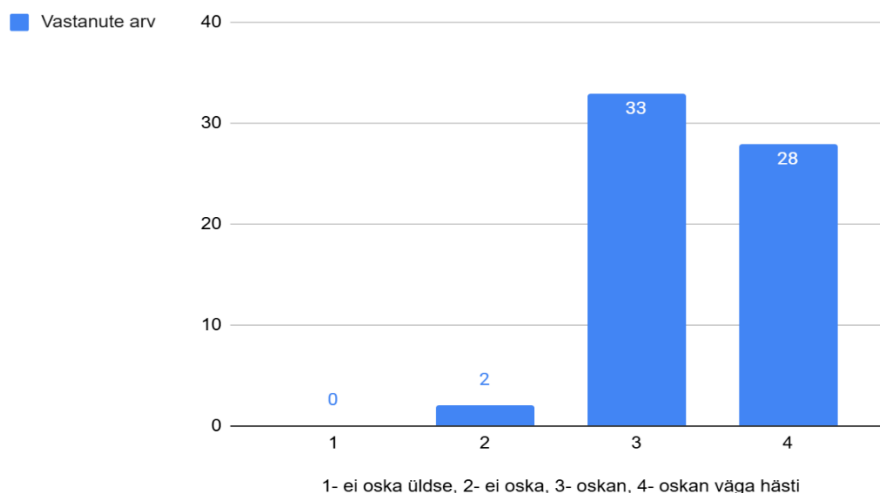
- *õppemängud ja mängulised tegevused* – mainisid peaaegu kõik õpetajad.
- *laulumängud, liisusalmid ja luuletused* – toetavad keele ja väljendusoskuse arengut.
- *sõnamängud ja häälikumängud* – arendavad foneemide eristamist ja hääldust.
- *pildi järgi jutustamine* – toetab lapse sõnavara ja loogilise jutustamisoskuse arengut.
- *individuaalsed vestlused* – võimaldavad arvestada iga lapse eripäradega, eriti kakskeelses keskkonnas.

Lisaks kasutavad õpetajad ka logopeedilisi harjutusi, rolli- ja lavastusmänge, raamatute ettelugemist ning digivahendeid (nt YouTube, interaktiivsed mängud). Mõned õpetajad loovad või kohandavad õppevahendeid vastavalt laste vajadustele.

3.2 Teadmised ja oskused õpikeskkonna loomisel

Küsimusele selle kohta, kui hästi oskavad õpetajad luua rühma keskkonda, mis soodustab 3–4aastaste laste kõne arengut, hindas 33 ehk üle poole õpetajatest oma teadmisi ja oskusi heaks hinne 3. Hinde 4 andis endale 28 vastajat, hinde 2 pani endale 2 vastajat vastanutest. (Joonis 2)

Õpetajate teadmised ja oskused rühma õpikeskkonna loomisel on üldiselt positiivsed. 61 (96,8%) õpetajatest hindasid enda teadmisi ja oskusi heaks või väga heaks. Vajadust täiendavatele koolitustele või toetuse järele tunneb kaks õpetajat.

Joonis 2 Õpetajate hinnang enda oskustele rühma keskkonna loomisel, mis soodustab 3–4aastaste laste kõne arengut.

Analüüsisid vastuseid küsimusele “*Kuidas hindate oma teadmisi õpikeskkonna elementide kasutamisel kõne arendamiseks?*” said autorid järgmised õpetajate hinnangud. Hinne 1 (väga nõrk) – 0 vastajat, hinne 2 (mõõdukalt nõrk) – 3 vastajat, hinne 3 (hea) – 22 vastajat, hinne 4 (väga hea) – 38 vastajat. Kõige kõrgema hinnangu (4) andis 60,3% vastajatest. Mõned ebakindlama enesehinnanguga õpetajad (3) 4,8 % tunnevad, et nende teadmised selles valdkonnas on puudulikud.

Küsimusele „*Kuidas hindate oma teadmisi õpikeskkonna elementide (nt visuaalsed materjalid, mänguvahendid) kasutamisel kõne arendamiseks?*“ põhineb 63 vastajal ning näitab vastajate enesekindlust ja teadlikkust õpikeskkonna elementide kasutamisel laste kõne arengu toetamisel.

- Hinne 1 (väga halb): 0 vastajat
- Hinne 2 (halb): 3 vastajat
- Hinne 3 (hea): 22 vastajat
- Hinne 4 (väga hea): 38 vastajat

60,3% vastajatest hindab oma teadmisi kõrgeks (hinne 4). Keegi ei andnud hinnanguks 1, mis viitab sellele, et kõik vastajad tunnevad end vähemalt mingil määral pädevana. 34,9% vastajatest hindab oma teadmisi keskmiseks. 4,8% vastajatest tunneb, et nende teadmised on pigem madalad (hinne 2).

Analüüsidest vastuseid küsimusele “*Kui sageli kohandate oma rühma õpikeskkonda vastavalt laste kõne arengu vajadustele?*” said autorid teada, et 11 õpetajatest kohandab rühma õpikeskkonda harva, 30 õpetajat kohandab enda rühma vastavalt laste kõne arengule sageli ja 22 õpetajat kohandab väga sageli rühma ruumi. Enamik Ida-Virumaa lasteaedade õpetajatest kohandab oma rühma õpikeskkonda vastavalt laste kõne arengu vajadustele. Osa õpetajatest (17,5%) kohandab rühma õpikeskkonda harva.

Laste kõne arengu toetamiseks praeguse rühma õpikeskkonna tõhusust hindas kokku 63 õpetajat, millest vähe tõhusaks hindas 13 õpetajat, rühma õpikeskkonna hindas tõhusaks 24 õpetajatest ja väga tõhusaks hindas 26 õpetajat. Enamik vastanutest hindas enda rühma õpikeskkonda tõhusaks või väga tõhusaks laste kõne arengu toetamisel.

Küsimusele selle kohta, milliseid konkreetseid meetodeid kasutavad lasteaia õpetajad oma rühma õpikeskkonnas laste arengu toetamiseks, said autorid erinevaid vastuseid, mis jaotati kategooriateks. Kõige enam mainitud meetodid olid:

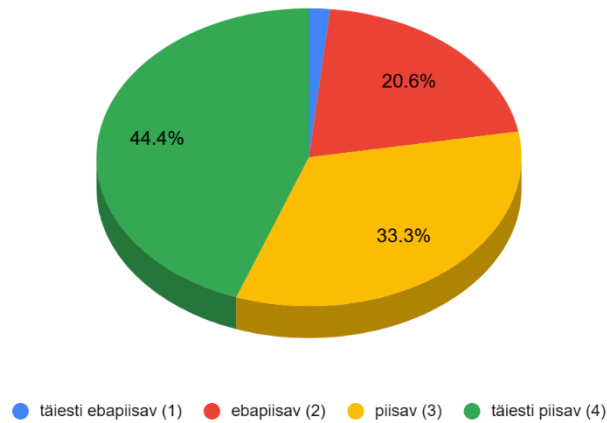
- *visuaalne ja ruumiline õpikeskkonna kohandamine* – õpikeskkused siltidega, rääkivad seinad, pildid, lugemisnurk. Rääkivaid seinu mainiti üle 30 korra, mis näitab nende laialdast kasutust.
- *keeleline rikastamine* – igapäevased vestlused, hommikuringi arutlused, igapäevased vestlused, temaatilised arutelud, laused lihtsamatest keerulisemateni.
- *piltide abil ettelugemine ja jutustamine* – muinasjuttude ettelugemisel piltide kasutamine, piltide järgi jutustamine.
- *laulud, salmi, liisusalmid, rütmilised tegevused*, mis õpetajate arvates aitavad laste kõne arendamisel.
- *rolli- ja vabamängud* – nukuteater, igapäevaolukordade läbimängimine, matkimine.
- *hääliku- ja keelemängud* – õpetajate arvates arendavad hääldusoskust ja sõnavara arengut.
- *individuaalne töö lastega ja väikerühmaga* aitavad õpetajal läheneda lapsele individuaalselt, arvestades tema eripära ja arengutaset.

Osadest vastustest tuli välja ka keelekümbuse meetodika kasutamist ning eestikeelse keskkonna tagamine ja toetamine. Mõned õpetajad tõid välja ka robotika ja digiõppevahendite kasutamist.

3.3 Võimalused ja vahendid kõne arendamiseks

Mäng on üks olulisem õppimisviis, läbi mängu teadmiste edastamine ja kinnistamine on tõhusam kui ükski teine meetod. Mänguliste õppevahendite piisavust hindas 63 õpetajat. Küsimust analüüsidest said autorid teada, et 1 õpetajatest hindas enda lasteaia mänguliste õp-

pevahendite piisavust täiesti ebapiisavaks, 13 õpetajat hindas vahendite piisavust vähe piisavaks, laste kõne arendamiseks mõeldud mänguvahendite kogust piisavaks hindas 21 õpetajat ja väga piisavaks hindas 28 õpetajast (Joonis 3).

Joonis 3 Õpetajate hinnang 3–4aastaste laste kõne arendamiseks mõeldud mänguliste õppevahendite piisavusele lasteaias

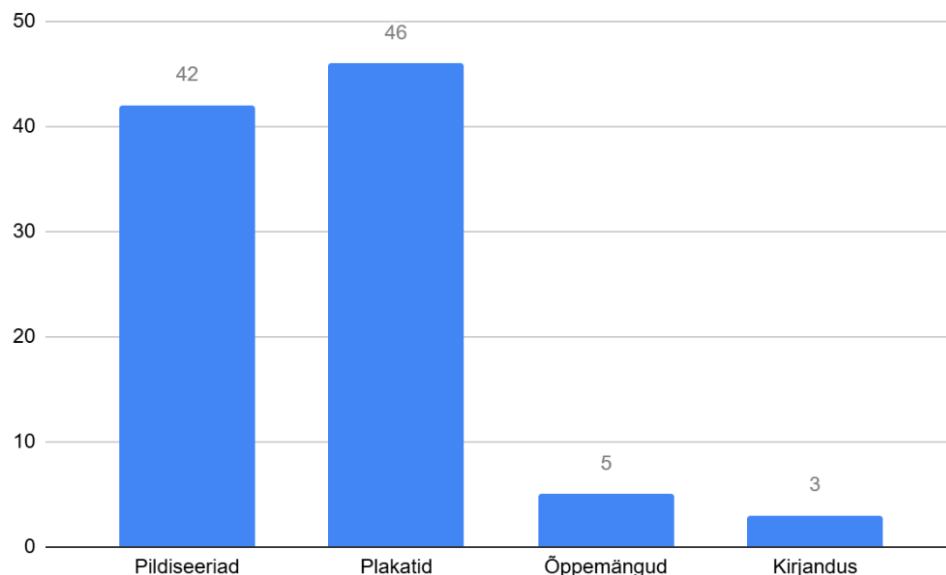
Enam kui 40% vastajatest hindas lasteaia kõne arenguks mõeldud õppevahendite piisavust kõrgeks, see on positiivne näitaja ja peegeldab head varustatust vähemalt osades Ida-Virumaa lasteaedades. Mänguliste õppevahendite piisavust hindas enamik õpetajatest (77,%) piisavaks või väga piisavaks. Samas ligi veerand õpetajatest hindas õppevahendeid ebapiisavaks.

Küsimusele didaktiliste materjalide piisavuse kohta, vastas valdav osa õpetajatest, et didaktiliste materjalide ja õppevahendite on piisavalt või palju – vastavalt 27 ja 23 vastanutest. See tähendab seda, et kõne arendamise toetamiseks vajalikke vahendite hulk on rahuldaval tasemel. Ligikaudu viiendik (12) vastanutest leiab, et materjale on ebapiisavalt. Üks õpetaja hindas olukorda kõige madalama hindega 1, mis on täiesti ebapiisav.

Koostöö tõhusust logopeedi või teiste erispetsialistidega laste kõne arengu toetamisel hindas 63 Ida-Virumaa õpetajat. 13 õpetajat leidis, et koostöö on täiesti ebapiisav, 16 õpetajat hindas koostööd ebapiisavaks, 23 õpetajat hindas koostööd piisavaks ning kõige vähem vastuheid 11 sai hinde 4 ehk täiesti piisavaks. Kõige rohkem, 36,5% õpetajat, valis vastusevariandi “piisav” Vastusevariante “täiesti ebapiisav” ja “ebapiisav” valinud õpetajate protsent (46%) näitab, et pea pooled vastajatest peavad koostööd logopeedi või teiste erispetsialisti-

dega koostööd ebapiisavaks või täiesti ebapiisavaks. Tulemus võib viidata vajadusele parendada erispetsialistide ja õpetajate vahelise suhtluse ja koostööle. Kõige kõrgema hinnangu, mis on väga tõhus, andis vaid 17,5% õpetajat.

Küsimusele “*Millised vahendid on Teie rühmas 3–4aastaste laste kõne arendamiseks kättesaadavad?*”, said autorid tulemuseks, et kõige levinumad on visuaalsed laste kõne arendamiseks mõeldud abivahendid nagu plakatid, 68,3% õpetaja poolt valitud vastus ja pildiseeriad, 65,1% õpetaja poolt valitud vastusevariant. Digivahendite kättesaadavus on keskmine 49,2%, mis näitab, et ligikaudu pooled õpetajad kasutavad laste kõne arendamiseks kaasaegseid tehnoloogilisi vahendeid. Väga vähe 1,6% vastanutest kasutatavad mitmekesiseid vahendeid nagu raamatud, lauamängud, motoorsed vahendid, isetehtud õppematerjale jne. (Joonis 4)

Joonis 4 Õpetajatele kättesaadavad vahendid 3–4aastaste laste kõne arendamiseks

Küsimusele selle kohta, kui tihti tunnevad õpetajad vajadust otsida uut kõnearenduse kohta käivat infot, tuli välja, et enamus õpetajatest (87,3%) tunneb vajadust uue info otsimise järgi laste kõne arendamiseks. Kõige rohkem valiti vastuseks *tihti* 37 vastanut, mis viitab õpetajate regulaarsele vajadusele oma teadmiste täiendamisele. Tulemused näitavad, et Ida-Virumaa lasteaiaõpetajad tunnevad vajadust täiendada oma teadmisi ja oskusi kõne arendamise vallas.

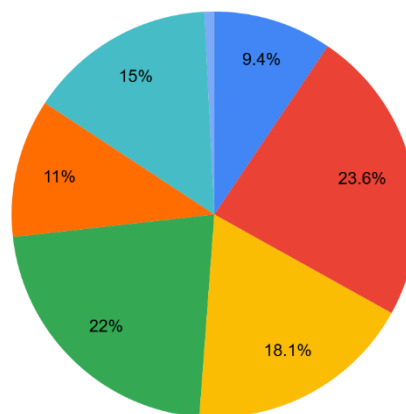
Õpetajate arvates võiksid nende rühmaruumis olla veel vahenditest ennekõike rollimängu ja kõne arendamise mängude vahendid. Antud vastus oli kõige populaarsem, mis viitab sellele, et õpetajad peavad ikkagi kõne arendamise teemat väga oluliseks. Paljud õpetajad vastasid ka, et nende rühmas on kõik vajalikud vahendid olemas. See on väga positiivne, sest see lihtsustab õpetaja tööd ja õpetaja saab pakkuda lastele vajalikku tuge. Populaarsemaks osutusid ka visuaalsed materjalid ja digivahendid.

3.4 Vajadused ja ootused täiendkoolituste osas

Täiendkoolitused on õpetajate arvates olulised professionaalse arengu toetamiseks, eriti piirkonnas nagu autorite uurimistöös Ida-Virumaa, kus on mitmekeelset keelekeskkonda rohkem, seega täiendõppe roll on veel olulisem. Saadud vastustest on 47,6% õpetajatest leidis, et täiendkoolitused on väga vajalikud, kõne arendamise teemaliste koolituste järgi tundis vajalikkust 42,9% vastanud õpetajatest, 7,9% õpetajat leidis, et koolitused on ebavajalik ning 1,6% õpetajatest pidas täiendkoolitusi täiesti ebavajalikeks.

Lasteaia õpetajate hinnangul täiendavat käsitlemist koolitustel vajaksid kõige enam kõne arengu meetodiliste võtete teema (47,6%), seejärel logopeediliste harjutuste õpetamine (44,4%). Edasi tulevad juba kõneprobleemide märkamine, sõnavara ja lauseloome teemad. Peaaegu pooled vastajad tõid välja, et nad sooviksid rohkem praktilisi näiteid. Õpetajad on huvitatud koolitustest, kus on põhirõhk meetodikal ja praktilistel tegevustel. (Joonis 5)

- Lapse kõne arengu etapid
- Kõne arengu meetodilised võtted
- Kõneprobleemide märkamine
- Logopeedilised harjutused
- Rütmi- ja sõnemängud
- Sõnavara ja lauseloome teemaline
- Muukeelsete laste kõneprobleemide märkamine

Joonis 5 Teemad, mis vajaksid õpetajate hinnangul täiendavat käsitlemist täiendkoolitustel

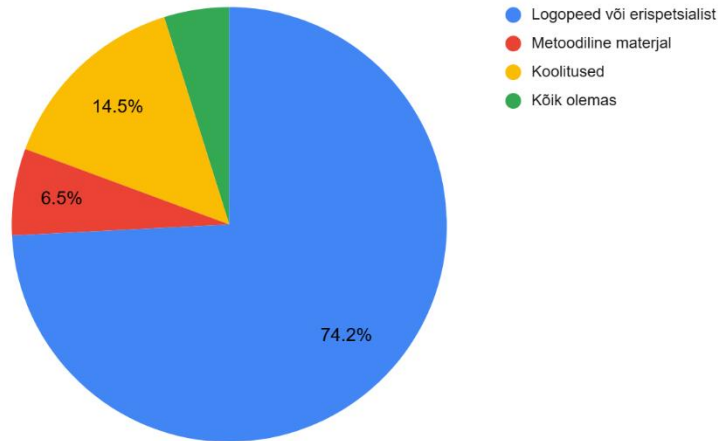
Koolitustel osalemise kohta 36 (ligikaudu 57%) lasteaia õpetajatest vastas, et on osalenud koolitusel üks kord aastas või isegi harvemini, sh 18 õpetajat vastasid, et on osalenud kord viie aasta jooksul. 13 vastanut pole üldse osalenud kõne arendamist puudutavates koolitustes

ja mainiti ka seda, et tihti on sellised koolitused *liiga teoreetilised*. 7 vastanut õpetajat vastasid, et osalevad sagedamini kui kord aastas koolitustel. Positiivne on see, et enamik õpetajatest ikkagi osalevad koolitustel, täiendavad enda teadmisi ja on kursis kõne arendamise teemadega.

Uurimisküsimusele “*Milline võiks olla koolituste vorm?*” vastas valdav enamik õpetajatest (34), et nemad sooviksid pigem töötoa vormis, et saada praktilisi näiteid ja iseseisvalt katsetada uusi teadmisi. Enamik fraase oli “kus võiks kohapeal järgi proovida”, praktilised tegevused”, “töötoad”. Järgmine nõutud koolitusevorm oli õpiringid ehk kogemuste jagamine. Seda koolituse vormi mainis vähemalt 16 õpetajat. Õpiringe hinnati populaarseks seetõttu, et nendes osalemine võimaldaks kogemuste vahetamist, koostööd, üksteiselt õppimist. Veebiteel läbiviidavate koolituste vajadust tõi välja 10 inimest. Nende arvates on selline koolitusevorm mugav ja lihtsamini ligipääsetav.

Küsimusele juhendmaterjalide vajaduse kohta vastati järgmiselt: 19% õpetajat leidis, et juhendmaterjalid on ebavajalikud, 57,1% hindas juhendmaterjale vajalikuks ja 23,8% pidas juhendmaterjale väga vajalikuks. Tulemused näitavad, et 81% õpetajat peab juhendmaterjale kõne arendamiseks vajalikuks. Ligikaudu viiendik 19% vastanutest ei näe vajadust juhendmaterjalide järgi. Infovahetuse täiendkoolituste kohta juhtkonna poolt üldse mitte tõhusaks hindas 3,2% õpetajatest, mitte tõhusaks pidas 17,5% vastanutest, tõhusaks 48% ja väga tõhusaks 33,3%.

Oma viimases küsimuses uurisid autorid, millistest tugimeetmetest tunnevad õpetajad puudust või mida nad peavad oma töös vajalikuks, enamik õpetajatest (79%) arvas, et kõige rohkem oleks nende töö toetamiseks vaja logopeedilist tuge. Peaaegu 50 vastust sisaldas sõna “*logopeed*”. Õpetajad tõid välja mitmeid probleeme: logopeedi täielik puudumine, logopeedi väike töökoormus, puudulik koostöö logopeediga. Lisaks logopeedi tugimeetmetele, tundsid õpetajad puudust ka eripedagoogist ja psühholoogist. Osad õpetajad tõid välja, et need spetsialistid kas puuduvad üldse või koostöö nendega on olematu. Oli ka välja toodud, et õpetajad sooviksid rohkem koostööd enda kolleegidega (*Joonis 6*).

Joonis 6 Õpetajate hinnangul puuduvad tugimeetmed või vahendid lasteaia 3–4aastaste laste kõne arendamiseks

3.5 Arutelu

Uurimistöö eesmärk oli välja selgitada Ida-Virumaa lasteaiaõpetajate hinnangut enda teadmiste ja oskustele 3–4aastaste laste kõne arendamisel. Uuringu tulemused näitavad, et Ida-Virumaa lasteaiaõpetajad hindavad oma teadmisi ja oskusi 3–4aastaste laste kõne arendamisel üldiselt heaks. Mitme küsimuse lõikes ilmneb kõrge enesekindluse ja pädevuse tase, samas tõstatub siiski vajadus ka sihipäraste täiendkoolituste järele teatud valdkondades. Pea kõik vastajad tunnevad end enesekindlalt või väga enesekindlalt laste kõne arendamisel, mis viitab tugevale professionaalsele enesehinnangule. See annab alust arvata, et õpetajatel on piisavad teadmised ja kogemused laste keelelise arengu toetamisel. Värskemad uuringud näitavad, et õpetajate enesetõhusus mõjutab otseselt laste kõne arengut, eriti kui see on seotud õpetaja positiivse uskumusega laste võimete suhtes (Cadime et al., 2024). Samas ei tohiks tähelepanuta jätta väikest osa vastanutest, kes end mõnevõrra enesekindlalt hindasid, kuna just need õpetajad võiksid vajada täiendavat tuge ja koolitusvõimalusi. Sarnaselt üldisele enesekindlusele on ka pädevuse hinnang kõrge. See viitab sellele, et õpetajad valdavad erinevaid meetodeid laste lauseloome ja sõnavara arendamise toetamiseks. Õpetajate töö nõuab pidevat olukordade analüüsi ja kiiret otsuste tegemist. Samuti ei piisa õpetaja töös ainult teoreetilistest teadmistest, on oluline, et õpetaja suudaks seadistada pikaajalisi eesmärgi ja oskaks tegutseda vastavalt olukorrale (Krull, 2000, lk 25). Samas näitab väike osa õpetajatest end mõnevõrra pädevana, mis võib tähendada kas metoodika või praktiliste oskuste puudujääke. Selle põhjal võib järeldada, et metoodiliste koolituste pakkumine on endiselt aktuaalne ja vajalik, et tagada kõigi õpetajate professionaalne areng.

Enamik õpetajaid hindas end enesekindlaks või väga enesekindlaks kõne arendamisele suunatud õppetegevuste kavandamisel. Siiski tundis osa õpetajatest end mõnevõrra ebakindlalt, mis viitab võimalikule metoodilise toe puudumisele või vähesele kogemusele. Õppetegevuste planeerimine on oluline eeldus sihipäraseks keele arendamiseks (Krull, E., lk 49, 2000), mistõttu oleks oluline pakkuda praktilisi koolitusi ja näidismaterjale, mis toetavad õpetajate enesekindlust ja oskuste arengut (Krull, lk 49, 2000).

Kuigi suur osa õpetajatest hindas end oskuste poolest pigem tugevaks, ilmneb siin ka märkimisväärne hulk õpetajaid, kes tunnevad end ebakindlamalt. Kuna individuaalsete kõneprobleemide varajane märkamine on võtmetähtsusega lapse arengutee kujundamisel, peaks rohkem tähelepanu pöörama õpetajate võimekusele neid vajadusi tuvastada. Õpetaja tase 6 selgitab välja õppija arengu- ja õpivajadusi ning kavandab õpi- ja õpetamistegevusi vastavalt õppija vajadustele (Kutseregister 2020). Eriti kasulikud oleksid koolitused, mis käsitlevad kõne arengu etappe ja annavad praktilisi tööriistu varajaseks märkamiseks ja sekkumiseks. Tulemused näitavad, et enamik õpetajaid peab end aktiivseks või väga aktiivseks materjalide uuendamisel. Samas tundis osa õpetajatest end passiivseks, mis viitab võimalikele takistustele näiteks piiratud ressursid, ajapuudus või vähene juurdepääs kaasaegsetele metoodikatele. Edasiste uuringute käigus võiks täpsemalt välja selgitada, mis takistab teatud õpetajaid materjalide uuendamisel ning millist tuge nad vajaksid.

Analüüsid Ida-Virumaa lasteaiaõpetajate hinnanguid enda teadmiste ja oskuste õpikeskkonna loomisel 3–4aastaste laste kõne arendamisel, ilmneb, et õpetajate enesekindlus ja pädevus selles valdkonnas on üldiselt kõrge. Selleks, et õpperuumis oleks positiivne ja õppimist soodustav keskkond, on vaja õpetajal luua seal positiivne ja turvaline keskkond, mis aitab suurendada lapse iseseisvust ja vastutust (Krull, 2000 lk 444, 484). Erinevate küsimuste vastused näitavad, et valdav enamus õpetajaid tunneb end kompetentse ja motiveerituna toetama laste keelelist arengut mitmetasandiliselt. Rühma õpikeskkonna loomise oskus on õpetajate enesehinnangul tugev. Üle poole õpetajatest hindas end heaks ja teine pool hindas väga heaks. Kõigest väike osa õpetajatest tundis end ebakindlamalt, mis viitab üksikutele juhtudele, kus oleks kasulik pakkuda täiendavat tuge, näiteks mentorluse või praktiliste töötubade näol. Selline üldine kindlus näitab õpetajate teadlikkust, kui oluline on rühma füüsiline ja sotsiaalne keskkond laste kõne arengus. Õpetaja ülesanne on luua selline õppekeskkond, kus igal lapsel on võimalik saada eduelamus (Krull, 2000, lk196).

Sarnaselt tugevalt hinnati oma teadmisi ja oskusi õpikeskkonna elementide (nt visuaalsed materjalid, mänguvahendid) kasutamisel kõne arendamiseks. Üle poole õpetajatest hindas end väga heaks ja osa õpetajatest hindas heaks. See peegeldab laialdast kogemust ning valmisolekut kasutada mitmekesiseid vahendeid laste keelelise arengu toetamiseks. Huvitaval kombel ei hinnanud keegi enda oskusi väga nõrgaks, mis viitab õpetajate kõrgele motivatsioonile ja eneseusule. Samas väikese osa õpetajate hinnang "mõõdukalt nõrk" näitab, et ka tugevas kollektiivis leidub õpetajaid, kes võiksid kasu saada sihipärasest juhendamisest näiteks õpikeskkonna analüüs praktiliste näidete kaudu või kolleegide vahelised kogemuste jagamise töötoad.

Rühma õpikeskkonna kohandamine vastavalt laste kõne arengu vajadustele toimub õpetajate sõnul sagedasti – üle poole õpetajatest teeb seda sageli ja veidi alla poole õpetajatest väga sageli. Samas osa õpetajatest teeb seda harva, mis väärrib tähelepanu. Laste keelelise arengu toetamisel mängib õpikeskkond määravat rolli. Keelekeskkond peab olema rikastatud nii verbaalsete kui visuaalsete stiimulitega ning võimaldama lastel aktiivselt suhelda. Soodsa keeleõppekeskkonna loomisel peab õpetaja arvestama keskkonna sobilikkuses nii mänguks kui õppimiseks (Riiklik Eksami ja Kvalifikatsioonikeskus, 2009). Võimalik, et selle taga on ajapuudus, teadmiste või meetoodilise toe puudumine või muud kontekstipõhised takistused. See grupp võiks olla fookuses koolitustel, kus rõhk on praktilistel töövahenditel ja strateegiatel, kuidas igapäevases töövoos keskkonda paindlikumalt kohandada.

Rühma õpikeskkonna tõhususe hinnang kõne arengu toetamisel on valdavalt positiivne. Veerand õpetajatest leidis, et nende rühma õpikeskkond ei ole piisavalt tõhus, mis viitab vajadusele analüüsida, millised ressursid, koolitused või muud tingimused võiksid aidata kaasa keskkonna paremaks muutmisele.

Mäng on varase lapsepõlve õppetegevuse keskmes ning mängulised õppevahendid on oluline osa kõne arengu toetamisel. Käesoleva uuringu tulemused kinnitavad, et valdav osa Ida-Virumaa lasteaiaõpetajatest peab oma rühma mänguliste õppevahendite kogust ja kvaliteeti piisavaks. Keeleõpe peab olema mänguline, vaheldusrikas ning lapsele huvitav. Laps õpib keelt mängu kaudu kõige paremini (Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus, 2009). Enamik õpetajatest hindab vahendeid piisavaks või väga piisavaks, mis on positiivne indikaator ning viitab sellele, et lasteaedades on loodud tingimused keele arengu toetamiseks mänguliste tegevuste kaudu. Samas tõi ligi veerand õpetajatest välja õppevahendite nappuse, mis

näitab vajadust investeeringute järele. Näiteks *visuaalsed vahendid* nagu pildiseeriad ja plakatid olid kõige levinumad, samas *motoorsed vahendid ja isetehtud materjalid* olid kasutusel väga vähesel määral. See võib viidata kas eelarvelistele piirangutele või vähesele teadlikkusele nende vahendite efektiivsusest. Valdav enamus õpetajatest tunneb vajadust täiendada oma teadmisi laste kõne arendamisest. Selline tulemus näitab kõrget refleksioonitaset ja professionaalset teadlikkust. Eriti positiivne on, et enamik õpetajatest otsib infot regulaarselt, mis võib viidata tugevale arengumotivatsioonile. Samas võib see osaliselt viidata ka enesekindluse puudumisele või tunnetatud lünkadele erialastes oskustes.

Analüüsi tulemused näitavad, et Ida-Virumaa lasteaiaõpetajad hindavad 3–4aastaste laste kõne arendamist väga oluliseks oma igapäevases töös. Arvestades piirkonna keelelist mitmekesisust ja sellega kaasnevat väljakutseid, on eriti rõõmustav näha, et õpetajad on teadlikud oma arenguvajadustest ning tunnevad huvi täiendkoolituste ja praktiliste materjalide vastu. Peaaegu pooled vastanutest pidasid täiendkoolitusi kõne arendamise teemal väga vajalikuks ning ligikaudu sama palju leidis, et need on vajalikud. Kõne arendamise meetodid, logopeediliste harjutuste kasutamine ning kõneprobleemide varajane märkamine olid enim esile toodud teemad, mille kohta õpetajad rohkem teadmisi sooviksid. See näitab, et õpetajad soovivad oma professionaalsust süvendada ja täiendada just laste arengu toetamise suunal.

Suur osa õpetajaid on osalenud vaid kord viie aasta jooksul või üldse mitte. Selle põhjusena toodi välja koolituste liigne teoreetilisus, mis ei vasta praktilistele vajadustele. Arvestades seda, on positiivne, et kõige populaarsem koolitusevorm oleks õpetajate arvates praktiline töötuba, kus saab kohe uusi meetodeid katsetada. Samuti hinnati kõrgelt õpiringe kui kogemuste vahetamise võimalust, mis soosib professionaalset koostööd ja kollektiivset arengut. Kõnekas on asjaolu, et suur osa õpetajatest peab juhendmaterjale vajalikuks või väga vajalikuks. See viitab tugevale soovile omada igapäevatoos käepäraseid, usaldusväärseid ja praktilisi abivahendeid, mis aitaksid tegevusi paremini planeerida ja laste kõne arengut süstemaatiliselt toetada. Samas osa õpetajatest ei näe juhendmaterjalide vajalikkust – võimalik, et neil on pikaajaline kogemus või nad kasutavad isikupäraseid töövõtteid.

Oluline on tähelepanu pöörata ka tugispetsialistide eelkõige logopeedi puudumisele. Enamik õpetajatest mainis vajadust logopeedilise toe järele, viidates kas logopeedi puudumisele, liiga väikesele koormusele või vähesele koostööle. Lisaks toodi välja vajadus eripedagoog-

gide ja psühholoogide järele. Need tulemused näitavad selgelt, et õpetajad tunnevad end sageli üksikuna ja vajavad süsteemsemat tuge, et pakkuda lapsele parimat võimalikku arengukeskkonda. Infovahetus juhtkonna ja õpetajate vahel koolitusvõimaluste kohta on enamiku õpetajate hinnangul hea või väga hea, kuid ligi viiendik leiab, et see võiks olla tõhusam. See rõhutab vajadust struktureerituma ja regulaarsema kommunikatsiooni järele organisatsioonis, et õpetajad oleksid paremini informeeritud ja motiveeritud täiendkoolitustel osalema.

KOKKUVÕTE

Uurimistöö eesmärk oli välja selgitada Ida-Virumaa lasteaiaõpetajate hinnang enda teadmiste ja oskustele 3–4aastaste laste kõne arendamisel. Uuringu tulemused näitavad, et õpetajad väärtustavad laste keelelist arengut kõrgelt ja tunnevad end selles valdkonnas üldjoontes kindlalt ja pädevana. Enesekindlus ja professionaalne enesehinnang on kõrged mitmetes aspektides, alates õpikeskkonna kujundamisest kuni metoodiliste võteteni. See viitab sellele, et õpetajatel on vajalikud teadmised ja kogemused, et toetada laste kõne arengut sihipäraselt ja mitmekülgselt.

Samas ilmnes uuringust ka vajadus täiendava toetuse ja koolituste järele, eelkõige praktilise suunitlusega valdkondades. Väike, kuid märkimisväärne osa õpetajatest tunneb end mõnes aspektis ebakindlamalt, näiteks individuaalsete kõneprobleemide varajasel märkamisel, õpikeskkonna paindlikul kohandamisel või uute materjalide kaasamisel. Just need valdkonnad vajavad täiendavat tähelepanu, et tagada kõigile õpetajatele võrdsed võimalused professionaalseks arenguks. Uuringu tulemused näitavad, et Ida-Virumaa lasteaedades on laste kõne arendamiseks olemas küllaltki tugev baas – õpetajate eneseteadlikkus, vahendite olemasolu ja huvi täiendada oma teadmisi. Samas on arenguvõimalusi järgmistes valdkondades: vahendite mitmekesistamine, sh motoorsed, digitaalsed ja isetehtud õppematerjalid, struktureeritum koostöö spetsialistidega, nt logopeedide ja eripedagoogidega, täiendkoolitused nii praktiliste meetodite, materjalide loomise kui ka lapse keelelise arengu toetamise teemadel.

Tulemused rõhutavad ka vajadust süsteemse tugispetsialistide toe järele – logopeedid, eripedagoogid ja psühholoogid mängivad olulist rolli laste keelelise arengu toetamisel, kuid nende kättesaadavus ei ole piisav. Samuti vajavad tähelepanu koolituste praktilisus ja sobivus õpetajate igapäevatööga, õpetajad eelistavad praktilisi töötubasid ja kogemuste vahetamise formaate, mis toetavad otseselt nende professionaalset arengut.

Analüüsitud tulemused näitavad, et Ida-Virumaa lasteaiaõpetajatel on tugevad teadmised ja oskused rühma kõnearendust toetava keskkonna loomisel ning mitmekesiste õppemeetodite rakendamisel. Samas ei tohiks tähelepanuta jätta väiksemat gruppi õpetajaid, kes vajavad rohkem juhendamist või täiendavat enesekindlust. Tõhusaimad lahendused võivad olla: sihipärased praktilised koolitused ja töötoad, visuaalsed ja mängulised materjalid, kolleegide vaheline kogemuste vahetamine, digivahendite ja kaasaegsete meetodite tutvustamine.

Niimoodi saab tagada, et kõik õpetajad, olenemata staažist või kogemusest, tunnevad end pädevana looma arengut toetavat õpikeskkonda ning suudavad seda teadlikult ja sihipäraselt kohandada vastavalt laste individuaalsetele vajadustele.

Üldjoontes võib öelda, et Ida- Virumaa lasteaiaõpetajad on motiveeritud ja teadlikud oma rollist laste keele arengu toetamisel. Samas vajavad nad regulaarset, sisukat ja praktilist tuge nii koolituste, materjalide kui ka tugispetsialistide näol, et oma tööd veelgi tulemuslikumalt teha. Seega on oluline, et nii haridusasutuste juhid kui ka poliitikakujundajad toetaksid õpetajate professionaalset arengut sihipäraselt ja süsteemselt.

Kokkuvõttes saab öelda, et kuigi Ida- Virumaa lasteaegade õpetajate teadlikkus ja valmisolek täiendada oma oskusi on kõrge, esineb mitmeid takistusi, mis vajavad süsteemset lahendust. Täiendkoolituste sisu ja vorm tuleb kohandada vastavalt õpetajate praktilistele vajadustele. Oluline on tugevdada koostööd tugispetsialistidega ning parandada tugistruktuure, et õpetajad ei jääks oma töös üksi. Samuti on vajalik juhendmaterjalide ja praktiliste vahendite kättesaadavuse suurendamine, et toetada mitmekesisete keelekeskkondadega toimetulekut ning tõhustada laste kõne arengut varases eas. Küsitluse avatud vastustest selgus suur valik kasutatavaid meetodeid, mis kinnitab õpetajate meetodilist mitmekesisust ja loominguulist lähenemist. Kõige sagedamini mainitud meetodid olid:

- *rääkivad seinad*, visuaalsed elemendid ja õpikeskused, mis toetavad iseseisvat keelekasutust ja mõistmist.
- *igapäevased vestlused, temaatilised arutelud ja ettelugemised*, mis arendavad sõnavara ja lausete moodustamise oskust.
- *rütmilised ja mängulised tegevused*, nagu laulud ja salmid, mis aitavad toetada keele rütmi ja struktuuri tunnetust.
- *rolli- ja matkemängud*, mis loovad turvalise ja motiveeriva kõnesituatsiooni.
- *individuaalne töö* lastega, mis võimaldab arvestada iga lapse arengutasemega.
- mõned õpetajad tõid esile ka *robootika ja digivahendite* kasutamise ning *keelekümb-luse metoodika* rakendamise, mis näitab uuendusmeelsust.

Need meetodid viitavad sellele, et õpetajad ei toetu vaid traditsioonilistele tegevustele, vaid on valmis katsetama uusi ja innovaatilisi lähenemisviise. Samas võiksid tulevikus koolitused ja arendusprogrammid keskenduda just nende vähem kasutatavate ja keerulisemini rakendatavate vahendite (nt digivahendid, robootika) paremale mõtestamisele ja lõimimisele igapäevasesse tegevusse.

KASUTATUD KIRJANDUS

Bowkett. W & Bowkett. S. (2008) *100 ideas for Developing Good Practice in the Early Years* MPG Books, Cornwall.

Brachmann. T., Maruste. R. (2001) *Psühholoogia alused* Kirjastus Ilo Tallinn.

Brotherus. A., Hytönen. J., Krokfors. L. (2001) *Esi- ja algõpetuse didaktika* TPÜ KIRJASTUS Tallinn.

Cadime, I., Alves, D., Mendes, S., Pinto, P., Cruz, J., (2024) *International Journal of Early Childhood Teachers' Beliefs and Practices to Support Emergent Literacy Development in Preschool Education: The Moderating Role of Continuous Training* <https://doi.org/10.1007/s13158-024-00393-2> (viimati vaadatud 13.04.2025).

Gorozidis. G & Papaioannou. A.G (2014) *Teachers' motivation to participate in training and to implement innovations* Volume 39, April 2014:1-11.

Hallap, M., Padrik, M. (2008) *LAPSE KÕNE ARENDAMINE, praktilisi soovitusi kõnelise suhtlemise kujundamisel* Tartu Ülikooli kirjastus.

Haridus- ja Teadusministeerium, *Eesti elukestva õppe strateegia 2020*, 2020, https://www.haridusfoorum.ee/images/haridusstrateegia/Eesti_elukestva_õppe_strateegia_loplik.pdf (viimati vaadatud 12.11.2024).

Haridus- ja teadusministeerium. (2020). *Eesti elukestva õppe strateegia*. https://www.haridusfoorum.ee/images/haridusstrateegia/Eesti_elukestva_õppe_strateegia_loplik.pdf (viimati vaadatud 1.11.2024).

Haridus- ja teadusministeerium (2022) *Eesti keeletele haridusele ülemineku tegevuskava 2022-2030 seletuskiri*, https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-11/Eestikeeletele%20C3%B5ppele%20C3%BCleminiku%20tegevuskava%202022_2030%20seletuskiri_2.pdf, viim.kül 20.04.2025

Haridus- ja Teadusministeerium. (2024) *Juhendmaterjal: Alushariduse pedagoogide ja tugispetsialistide kvalifikatsioonile vastavuse hindamine*. <https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2024-02/Alushariduse%20pedagoogide%20ja%20tugispetsialistide%20kvalifikatsioonile%20vastavuse%20hindamine.pdf> (viimati vaadatud 12.11.2024).

Haridus- ja Teadusministeerium. (2024) *Ülevaade haridussüsteemi välishindamisest 2023/2024 õppeaastal*, Tartu.

Haridussilm, Haridusandmete portaal. *Õpetajad*. <https://www.haridussilm.ee/ee/tasemeharidus/haridustootajad/opetajad> (viimati vaadatud 14.11.2024).

Heinla, E. (2020) *Lapse loovuse hoidmine ja arendamine* Tartu OÜ Atlex.

Karlep, K. (1998). *Psühholingvistika ja emakeeleõpetus*. Tartu Ülikooli kirjastus.

Karlep, K. (2003). *Kõnearendus emakeele abiõpe II*. Tartu ülikooli kirjastus.

Karu, H., Laane, L. (2008). *Kõnearendusmängud: õppemänge koolieelikute sõnavara ja grammatika arendamiseks*. AS Atlex Tartu.

Kikas, E. (2008). *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas*. Tartu Ülikooli kirjastus.

Kutsestandardid: Õpetaja, tase 6, <https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/vaata/10747319> (viimati vaadatud 14.12.2024).

Leppik, P. (2008). *Õpetajatöö psühholoogilisi probleeme: Õpetamine kui looming*. Tartu Ülikooli Kirjastus.

National Institute on Deafness and Other Communication Disorders veebileht. (2022). [Speech and Language Developmental Milestones | NIDCD](#) NIH Publication No. 00-4781. (viimati vaadatud 01.04.2025).

Niiberg, T. (2008). *Naiseks, emaks ja daamiks*. AS Atlex.

Padli, A., Marselina, S. (2025). *The language Development in 3-year-old children*

Padrik, M., Hallap, M. (2009). *Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad*. Riiklik kvalifikatsioonikeskus, Kirjastus Studium

Padrik, M., Hallap, M. (2013). *Kõne- ja keelepuuded lastel ja täiskasvanutel*. <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/ed534b4c-d03c-4395-8601-48ab0990cc14/content> Tartu Ülikooli kirjastus.

Raam, A. (2025). [Alustava õpetaja tugiprogramm | Tartu Ülikool](#) (viimati vaadatud 13.01.2025).

ResearchGate.net. Brec, B., Schmidt, M., Smole, F. (2016) *Identifying speech and language disorder in 5-year-old children* [Identifying speech and language disorders in 5-year-old children](#) (viimati vaadatud 01.04.2025).

Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus. (2009). *Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad*. Tallinn. https://oppekava.ee/wp-content/uploads/2015/07/Oppevaldkonnad_Alusharidus.pdf

Riley, J., Reedy, D. (2007) *Learning in the early years 3-7* SAGE Publication.

Sotsiaalkindlustusamet. <https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/asutus-uudised-ja-kontakt/praktiline-teave/statistika#puue> (viimati vaadatud 22.12.2024).

Statistikaamet. *Koolieelsetes lasteasutustes käivad lapsed*. https://andmed.stat.ee/et/stat/sotsiaalelu_haridus_alusharidus/HT043/table/tableViewLayout2 (viimati vaadatud 11.11.2024).

- Statistikaamet. *Suur ülevaade: õpetajad meie koolides ja lasteaedades.* <https://www.stat.ee/et/uudised/suur-ulevaade-opetajad-meie-koolides-ja-lasteaedades> (viimati vaadatud 11.11.2024).
- Sword, R. (2021). *Early Child Development | Stages & Characteristics. Why is Child Development So Important in Early Years?* [Early Child Development | Stages & Characteristics](#) (viimati vaadatud 13.03.2025).
- Voltmer, K., Hormann, O., Pietsch, M., Maehler, C., Salisch, M. lk 8, (2021). *Teaching the Teachers About Language Support Strategies: Effects on Young Children's Language Development* https://www.researchgate.net/publication/351301670_Teaching_the_Teachers_About_Language_Support_Strategies_Effects_on_Young_Children's_Language_Development (viimati vaadatud 14.12.2024).
- Õpetajate Leht. *Meie kooli jõuab üha enam raskete kõneprobleemidega lapsi.* 20. mai 2022, Sirje Pärismaa toimetaja, <https://opleht.ee/2022/05/meie-kooli-jouab-uha-enam-rasketekoneprobleemidega-lapsi/> (viimati vaadatud 22.12.2024).
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteaduses* Tartu Ülikool.
- Ärm, T. (2016, 12. märts). *Lapse kõnehäired- kasvav probleem.* Postimees. <https://tervis.postimees.ee/3611713/lapse-konehaired-kasvav-probleem> (viimati vaadatud 22.12.2024).
- Гербова, В. В., (2010). *Развитие речи в разновозрастной группе детского сада.* Москва
- Лев Выготский. (2024). *Мышление и речь. Психология искусства. Вопросы детской психологии.* Эксмо, e-raamat.
- Пиаже, Ж. (2020). *Речь и мышление ребёнка.* АСТ.Sankt- Peterburg. E-raamat.

LISAD

Lisa1

“Lasteaiaõpetajate hinnang enda teadmistele ja oskustele 3-4 aastaste laste kõne arendamisel Ida-Virumaa lasteaegade näitel”

Lp. õpetajad! Oleme Tartu Ülikooli Narva kolledži tudengid Olga Eskel ja Darja Legovitš. Õpime "Koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses õppekeskkonnas" õppekava kolmandal kursusel. Oleme koostamas bakalaureusetööd teemal "Lasteaiaõpetajate hinnang enda teadmistele ja oskustele 3-4 aastaste laste kõne arendamisel Ida-Virumaa lasteaegade näitel". Meie eesmärk on uurida välja kuidas hindavad lasteaia õpetajad enda oskusi 3-4 aastaste laste kõne arendamisel ja missugused on õpetajate vajadused ja ootused täiendkoolituse või tugimeetmete osas selleks, et tõsta oma metoodilisi teadmisi ja oskusi kõnearenduses. Oleksime väga tänulikud, kui leiate aega küsimustiku täitmiseks. Uuringus osalemine on vabatahtlik ja osalejate isikuandmed jäävad konfidentsiaalseteks. Saadud andmete analüüsi tulemusi kasutatakse üldistatud kujul bakalaureusetöö koostamisel.

Ette tänades!

I ÜLDANDMED

1. Mis on Teie haridustase?*

- Põhiharidus
- Keskkharidus
- Kutsekeskkharidus
- Pedagoogiline kõrgharidus
- Lõpetamata kõrgharidus (praegu veel õpite)
- Muu kõrgharidus _____

2. Kua olete teinud tööd lasteaiaõpetajana?*

- 0-2 a.
- 3-5 a.
- 6-10 a.
- 11-20 a.
- üle 20 a.

3. Kui kaua olete töötanud 3-4 aastaste lastega? *

- 0-2 a.
- 3-5 a.
- 6-10 a.
- 11-20 a.
- üle 20 a.

II. TEADMISED JA OSKUSED 3-4 AASTASTE LASTE KÕNE ARENDAMISEL

4. Kui enesekindlalt tunnete end 3-4 aastaste laste kõne arengu toetamisel? *

	<table style="margin: auto;"> <tr> <td style="padding: 0 10px;">1</td> <td style="padding: 0 10px;">2</td> <td style="padding: 0 10px;">3</td> <td style="padding: 0 10px;">4</td> </tr> <tr> <td colspan="4" style="border-top: 1px solid black; border-bottom: 1px solid black; text-align: center;"> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; border-radius: 50%;"></div> <div style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; border-radius: 50%;"></div> <div style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; border-radius: 50%;"></div> <div style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; border-radius: 50%;"></div> </div> </td> </tr> </table>	1	2	3	4	<div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; border-radius: 50%;"></div> <div style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; border-radius: 50%;"></div> <div style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; border-radius: 50%;"></div> <div style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; border-radius: 50%;"></div> </div>				
1	2	3	4							
<div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; border-radius: 50%;"></div> <div style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; border-radius: 50%;"></div> <div style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; border-radius: 50%;"></div> <div style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; border-radius: 50%;"></div> </div>										
väga ebakindel		väga enesekindel								

5. Kuidas hindate oma pädevust 3-4 aastase lapse lausloomise ja sõnavara arendamisel?*

1	2	3	4
<div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; border-radius: 50%;"></div> <div style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; border-radius: 50%;"></div> <div style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; border-radius: 50%;"></div> <div style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; border-radius: 50%;"></div> </div>			

väga halb

väga hea

6. Kuidas hindate enda oskust kavandada õppetegevusi kõne arendamise eesmärgil?*

	1	2	3	4	
	<hr/>				
väga ebakindel	☐	☐	☐	☐	väga enesekindel
	<hr/>				

7. Kuidas hindate oma oskusi laste individuaalsete kõne arendusvajaduste tuvastamisel?*

	1	2	3	4	
	<hr/>				
väga halvad	☐	☐	☐	☐	väga head
	<hr/>				

8. Kuidas hindate enda aktiivsust kõne arenduseks vajalikke materjalide uuendamisel?*

	1	2	3	4	
	<hr/>				
ei ole üldse aktiivne	☐	☐	☐	☐	väga aktiivne
	<hr/>				

9. Milliseid võtteid kasutate õppetegevuse korraldamisel ja kavandamisel? Nt hääliku- ja sõnamängud, jutustamine pildi järgi, õppemängud, lavastusmängud, individuaalsed vestlused *

Teie vastus _____

III. TEADMISED JA OSKUSED ÕPIKESKONNA LOOMISEL

10. Kui hästi oskate luua oma rühma keskkonna, mis soodustab 3-4 aastaste laste kõne arengut?*

	1	2	3	4	
	<hr/>				
ei oska üldse	☐	☐	☐	☐	oskan väga hästi
	<hr/>				

11. Kuidas hindate oma teadmisi õpikeskkonna elementide (nt visuaalsed materjalid, mänguvahendid) kasutamisel kõne arendamiseks? *

	1	2	3	4	
	<hr/>				
väga halb	☐	☐	☐	☐	väga hea
	<hr/>				

12. Kui sageli kohandate oma rühma õpikeskkonda vastavalt laste kõne arengu vajadustele?*

	1	2	3	4	
	<hr/>				
mitte kunagi	☐	☐	☐	☐	väga sageli
	<hr/>				

13. Kui tõhusaks peate oma praeguse rühma õpikeskkonda laste kõne arengu toetamisel?*

	1	2	3	4	
	<hr/>				
	☐	☐	☐	☐	
	<hr/>				

mitte tõhus

väga tõhus

14. Milliseid konkreetseid meetodeid kasutate oma rühma õpikeskkonnas laste kõne arengu toetamiseks?*

Teie vastus _____

IV. VÕIMALUSED JA VAHENDID KÕNE ARENDAMISEKS

15. Kuidas hindate enda lasteaias 3-4 aastaste laste kõne arendamiseks mänguliste õppevahendite piisavust (lauamängud, rollimänguks vajalikud vahendid jne)?*

	1	2	3	4	
	<hr/>				
täiesti ebapiisav	☐	☐	☐	☐	täiesti piisav

16. Kuidas hindate didaktiliste materjalide ja õppevahendite piisavust (pildiseeriad jne)?

	1	2	3	4	
	<hr/>				
täiesti ebapiisav	☐	☐	☐	☐	täiesti piisav

17. Kuidas hindate koostöö tõhusust logopeedi või teiste erispetsialistidega laste kõne arengu toetamisel?

	1	2	3	4	
	<hr/>				
Täiesti ebapiisav	☐	☐	☐	☐	täiesti piisav

18. Millised vahendid on Teie rühmas 3-4 aastaste laste kõne arendamiseks kättesaadavad?*

Digivahendid

Pildiseeriade komplektid

Plakatid

Muu: _____

19. Kui tihti tunnete vajadust kõne arenduseks vajalikku uue info otsimise järgi?*

1 2 3 4

väga harva _____ väga tihti

○ ○ ○ ○

20. Millised vahendid võiksid Teie rühmas olla 3-4 aastaste laste kõne arendamiseks?(näiteks: kõne arendamise mängud, rollimängu vahendid jne).

Teie vastus _____

VAJADUSED JA OOTUSED TÄIENDKOOLITUSE OSAS

21. Kui vajalikuks peate täiendkoolitusi 3-4 aastaste laste kõne arendamise teemal?

1 2 3 4

väga vajalik _____ pole üldse vajalik

○ ○ ○ ○

22. Millised teemad vajavad Teie hinnangul täiendavat käsitlemist täiendkoolitustel?

- Lapse kõne arengu etapid
- Kõne arengu metoodilised võtted
- Kõneprobleemide märkamine
- Logopeedilised harjutused
- Rütmi- ja sõrmemängud
- Sõnavara ja lauseloome teemadel

Muu: _____

23. Kui tihti olete osalenud koolitustel, kus on käsitletud kõne arendamist? *

- Kord kuus
- Kaks korda aastas
- Kord aastas
- Üks kord viie aasta jooksul
- Ei ole osalenud

Muu: _____

24. Missugune võiks olla koolituse vorm (õpiringid, seminar, töötoad)?

Teie vastus _____

25. Kuidas hindate enda vajadust kõne arendamise juhendmaterjali järgi?

*

	1	2	3	4	
	☐	☐	☐	☐	
ei ole vajalik					väga vajalik

26. Kui tõhusaks hindate juhtkonna poolt jagatud infot täiendkoolituste osas?*

	1	2	3	4	
	<hr/>				
ebapiisav	☐	☐	☐	☐	täiesti piisav
	<hr/>				

27. Millistest tugimeetmetest on Teie töös puudus või mida peate vajalikuks?*

Teie vastus _____